AZƏRBAYCAN RESPUBLIKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN MİLLİ KONSERVATORİYASI

Firəngiz Babayeva

*Azərbaycan Milli Konservatotiyasının
Elmi Şurasının 28.12.2022-ci il tarixli iclasının
04 saylı protokolundan*

**Ali və orta ixtisas musiqi məktəblərinin
müəllim və tələbələri üçün
DƏRS VƏSAİTİ**

Tar ilə xalq çalğı alətləri orkestri üçün
KONSERT

***Qarmon ilə fortepiano üçün
işləyəni və köçürəni***
Könül Hüseynova

Bakı-2023

Tərtibçi
Könül Hüseynova
Respublika İncəsənət Gimnaziyasının
xalq çalğı alətləri şöbəsinin qarmon müəllimi

Redaktorlar
Məmmədağa Kərimov
Azərbaycan Milli Konservatoriyasının
xalq çalğı alətləri kafedrasının professoru,
Azərbaycan Respublikasının Əməkdar
İncəsənət xadimi

Məhərrəm Məmmədov
Azərbaycan Milli Konservatoriyasının dosenti,
Respublika İncəsənət Gimnaziyasının
xalq çalğı alətləri şöbəsinin müdiri

Məhərrəm Məmmədov
Azərbaycan Milli Konservatoriyasının
fortapiano şöbəsinin müəllimi

B K 9952636808 / 48 -2023

©**"Bayramoğlu Dizayn" 2023 - 48** səh.

ÖN SÖZ

XX əsrdən bəri Azərbaycan instrumental musiqisinin inkişaf yolu diqqətəlayiq bir mövzudur. Bu yol istər alətlərimizin texniki imkanlarının təkamülü, istərsə də repertuar seçimi baxımından maraqlıdır. Tar, kamança, qanun, milli nəfəs alətləri ilə yanaşı qarmon alətinin ifaçılıq tədrisi metodikasında köklü dəyişikliklər baş verir. Bu missiya həm virtuoz ifaçıların, həm də repertuarı zənginləşdirmək məqsədi ilə işləmələr və köçürmələr edən pedaqoqların üzərinə düşür. Əlbəttə virtuoz ifaçıların pedaqoji fəaliyyəti məhsuldar və kreativdir. Lakin bu sahədə musiqi məktəblərində və ali təhsil ocaqlarında dərs deyən, milli musiqi alətlərimiz üçün köçürmələr işləyib dərc edən müəllimlərin rolu da danılmazdır.

Qarmon aləti tədris olunmağa başlanandan, müəllim və şagirdlər repertuar seçimində çətinliklərlə üzləşmişlər. Əgər tədris prosesinin ilk çağlarında kiçik həcmli əsərlərə üstünlük verilirdisə, hal-hazırda bir sıra xarici ölkə bəstəkarlarının, habelə S.Rüstəmov, H.Xanməmmədov, S.Ələsgərov, T.Bakıxanov, A.-Gəray, H.Vəkilov, Q.Qarayev, F.Əmirov, A.Məlikov kimi bəstəkarların iri həcmli əsərlərinin ifasının şahidi oluruq.

Milli musiqi alətlərimizdə ifa edən şagird və tələbələrimizin konsert səhnələrində, müsabiqə və festivallarda iştirakı yeni nəsil pedaqoqları yeni köçürmələr etməyə ruhlandırır. Məhz bu səbəbdən, Firəngiz Babayevanın "Tar ilə orkestr üçün yazılmış 3 hissəli Konserti" qarmon aləti üçün işlənib təqdim olunan dərs vəsaitinə daxil edilmişdir.

Firəngiz Babayeva 1949-cu ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1978-ci ildə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının üzvüdür. Bəstəkar piano üçün 6 miniatür (2002), Tar ilə orkestr üçün Konsert (1995), Tar ilə piano üçün pyeslər (2007), Azərbaycan şairlərinin sözlərinə mahnı və romanslar (2002) və s. əsərlərin müəllifidir.

Tar və orkestr üçün yazılmış Konsert 3 hissədən ibarətdir. Əsər şəhidlərimizin ölməz ruhuna həsr olunmuşdur. I hissə klassik sonata allegro formasındadır. Təntənəli orkestr girişindən sonra solist əsas mövzunu ifa edir. Əzəmətli və döyüşkən ruhda yazılmış əsas mövzunu lirik, qəmgin xarakterli köməkçi mövzu əvəz edir. I hissənin işləmə bölməsində giriş və əsas mövzunun musiqi materialından istifadə olunub. Kadensiya Mahur muğamının (Rast Ladında) intonasiyaları üzərində yazılıb. Köməkçi tema ilə bağlanan reprizada əsas mövzu-

ya keçid üçün 8 xanədən ibarət bağlayıcı mövzudan istifadə olunub. Bu mövzu köməkçi temaya kontrast (təzad) olaraq virtuoz pasajlarla ifa olunur və əsas mövzunun gəlişinə zəmin yaradır. I hissə virtuoz koda ilə tamamlanır.

II hissə Moderato tempində, lirik-dramatik xarakterdədir. Xalqımızın çəkdiyi iztirablar, hər bir insanın ağır itgilərdən üzüntüsü kəskin, dissonans harmoniyalarda əks olunur. Hisslərin coşduğu anlarda dinamik dramaturgiyanın gərginləşməsi melodiyanı kulminasiyaya doğru aparır (ff). Tədricən hislər cilovlanır və mövzu öz əvvəlki dinamikasına qayıdıb pp ilə bitir.

III hissə - Prestissimo - Qaytağı ritmində və xarakterindədir. Rondo formasında yazılmışdır. A+B+A+C+koda quruluşunda bir sxemi olan rondodur. Hər bir mövzusu geniş ifadə olunmuş, təzadlı və özünəməxsus xarakterlidir.

Konsertin qarmon aləti üçün işlənməsinin məqsədlərindən biri bu alətə məxsus olan texniki və bədii ifa xüsusiyyətlərinin ifaçılara və dinləyiciyə çatdırılmasıdır. Burada instrumental musiqiyə xas olan rəngarəng pasajlar, improvizasiya güşələri, Azərbaycan musiqisinə xas olan melizmatika qarmonun imkanlarına uyğunlaşdırılmışdır. Digər musiqi alətlərimizdən fərqli olaraq, qarmonda sol əlin məxsusi istifadəsi daha dolğun səslənmə imkanı verir. Bu, əsasən kadensiyada solo qarmonun müvəffəqiyyətli traktovkasıdır.

Ümid edirəm ki, F.Babayevanın Konsertinin qarmon və fortepiano üçün işlənməsi müəllim və tələbələr üçün yeni bir vəsait olacaq və qarmon alətinin not repertuarında geniş yer tutacaq.

Konsert

I Hissə

Allegro

F.Babayeva
1957
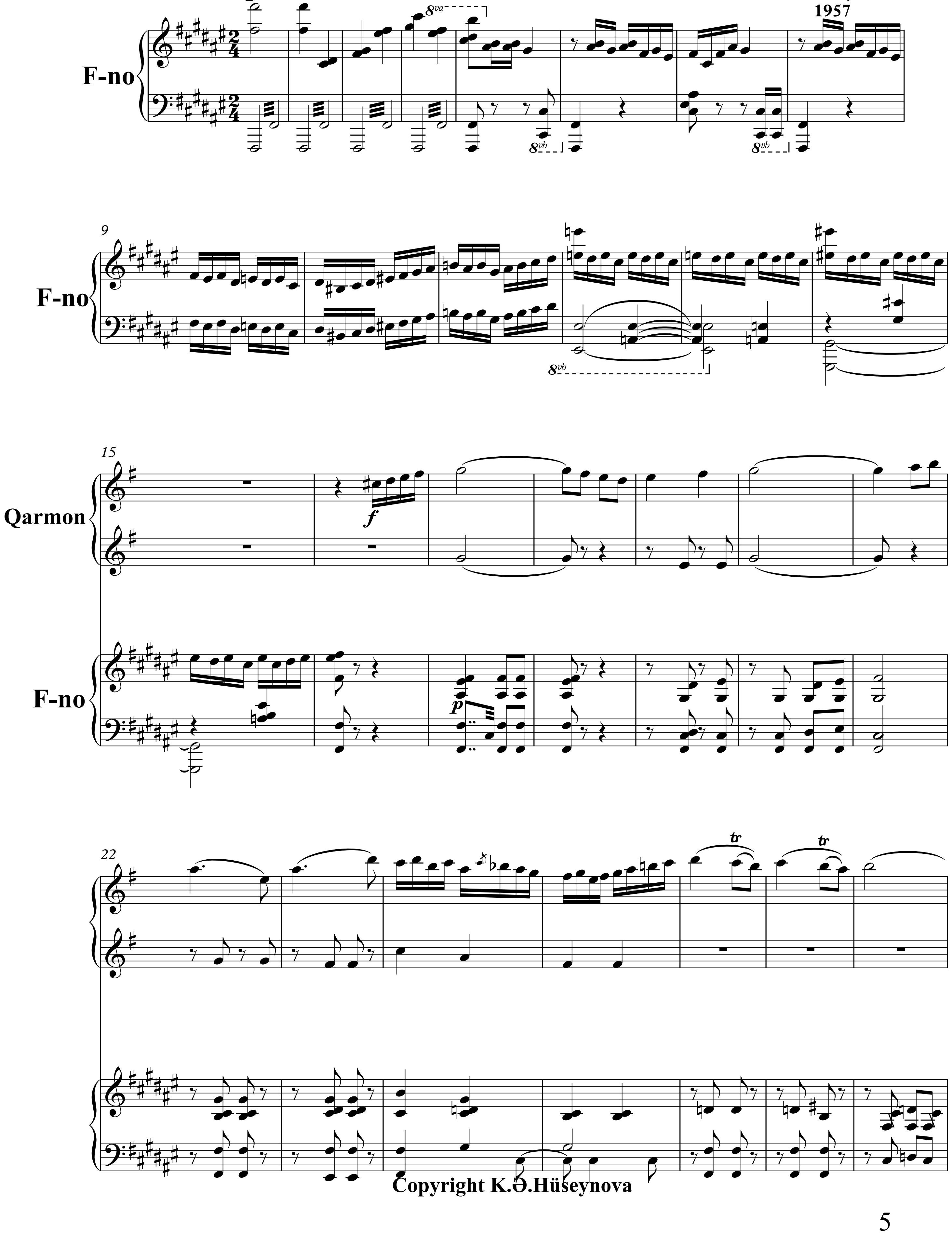
Copyright K.Ə.Hüseynova
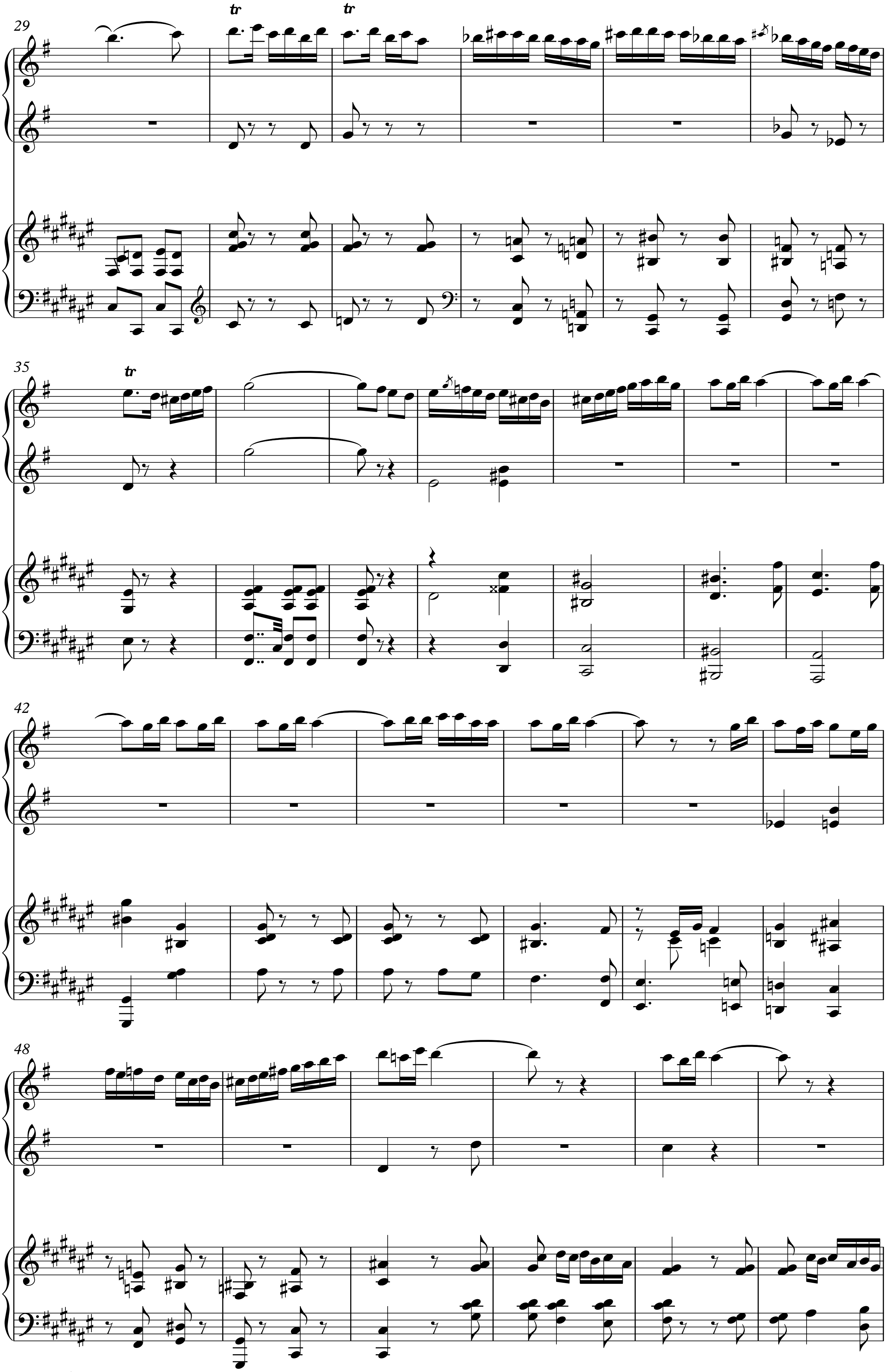
29
tr
tr
35
tr
42
48
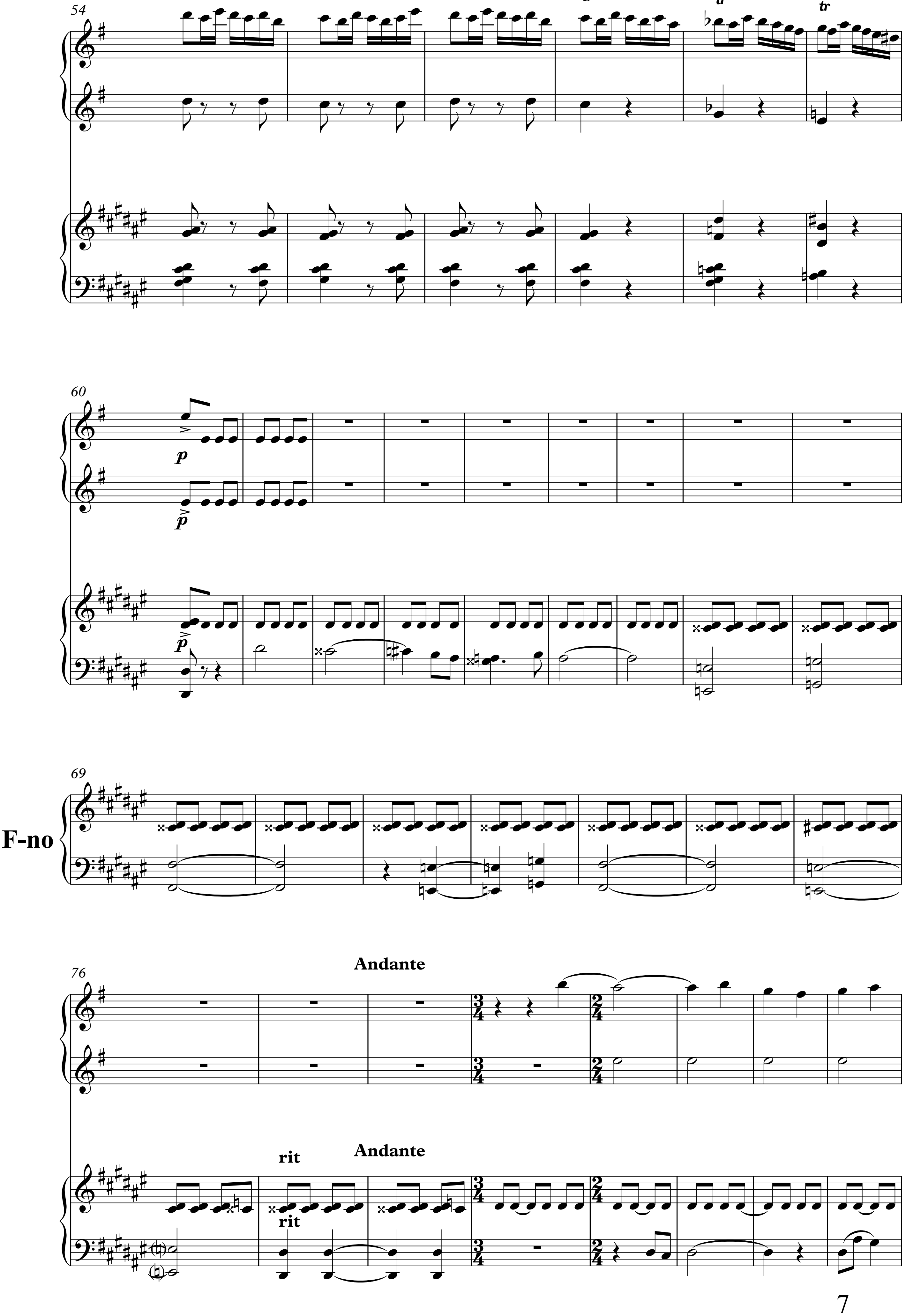
54
tr
tr
tr
tr
60
p
p
p
69
F-no
76
Andante
rit
Andante
rit
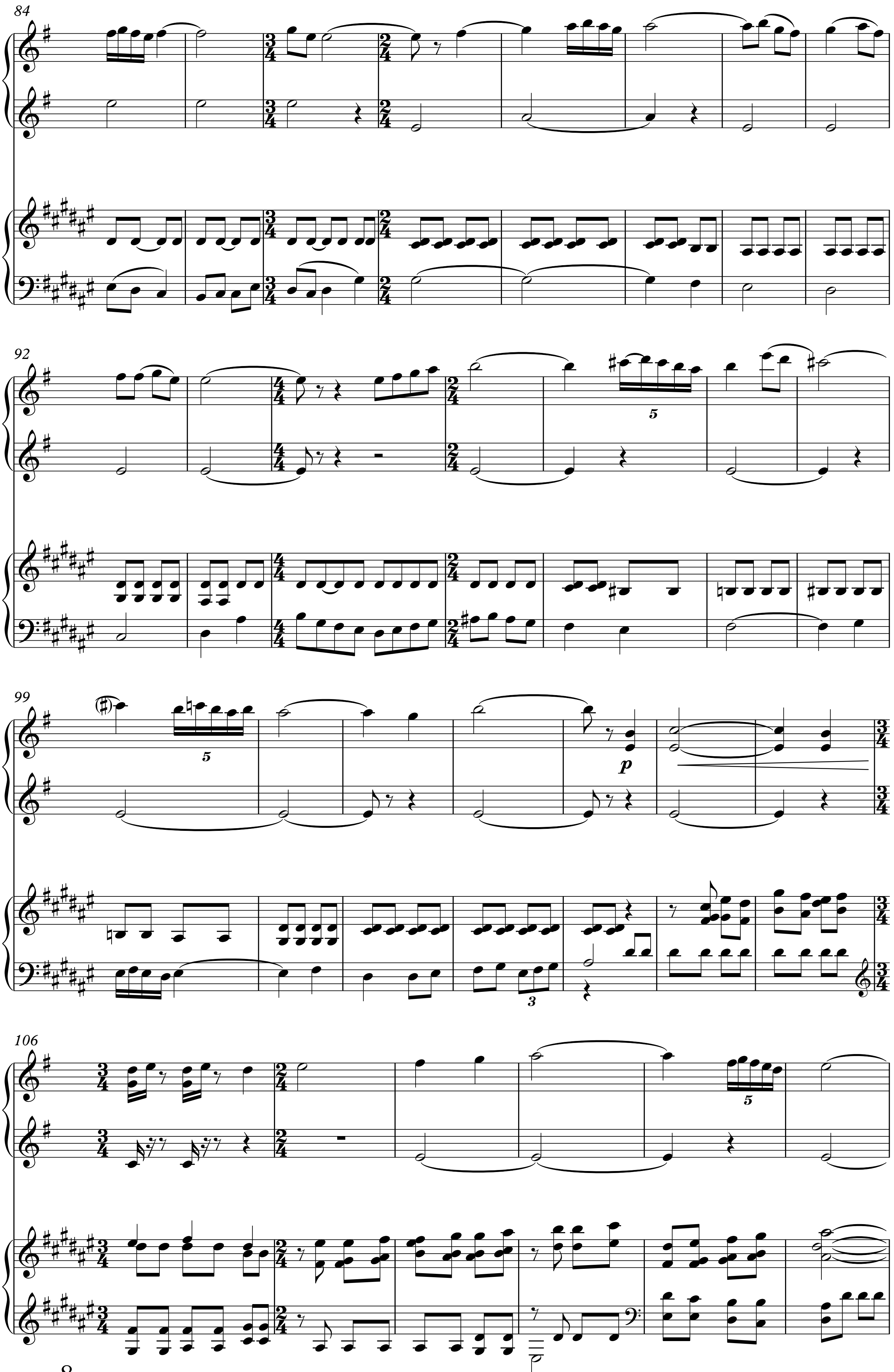
84
92
99
106
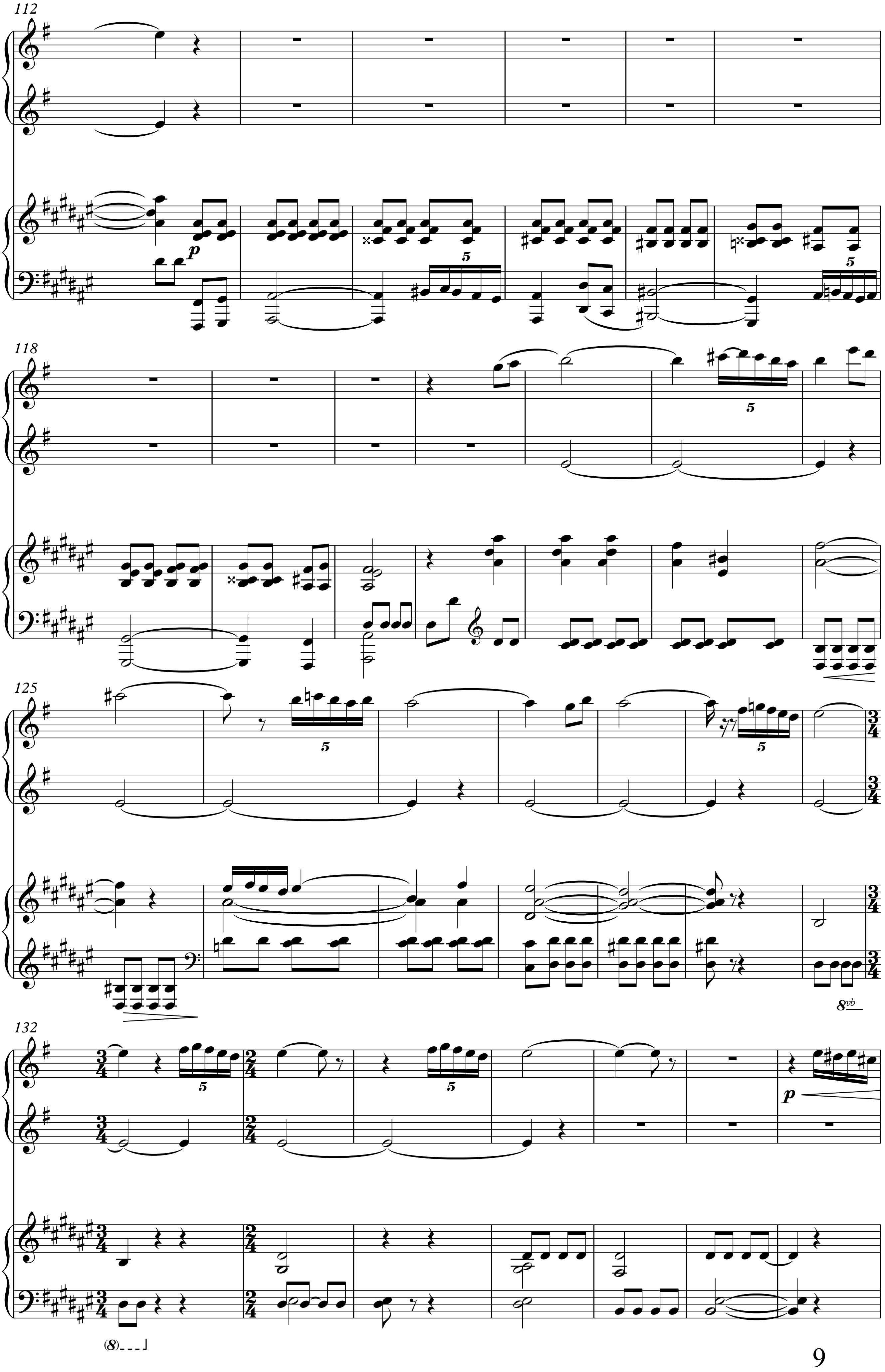
112
p
5
118
5
125
5
5
8vb
132
5
5
p
(8)
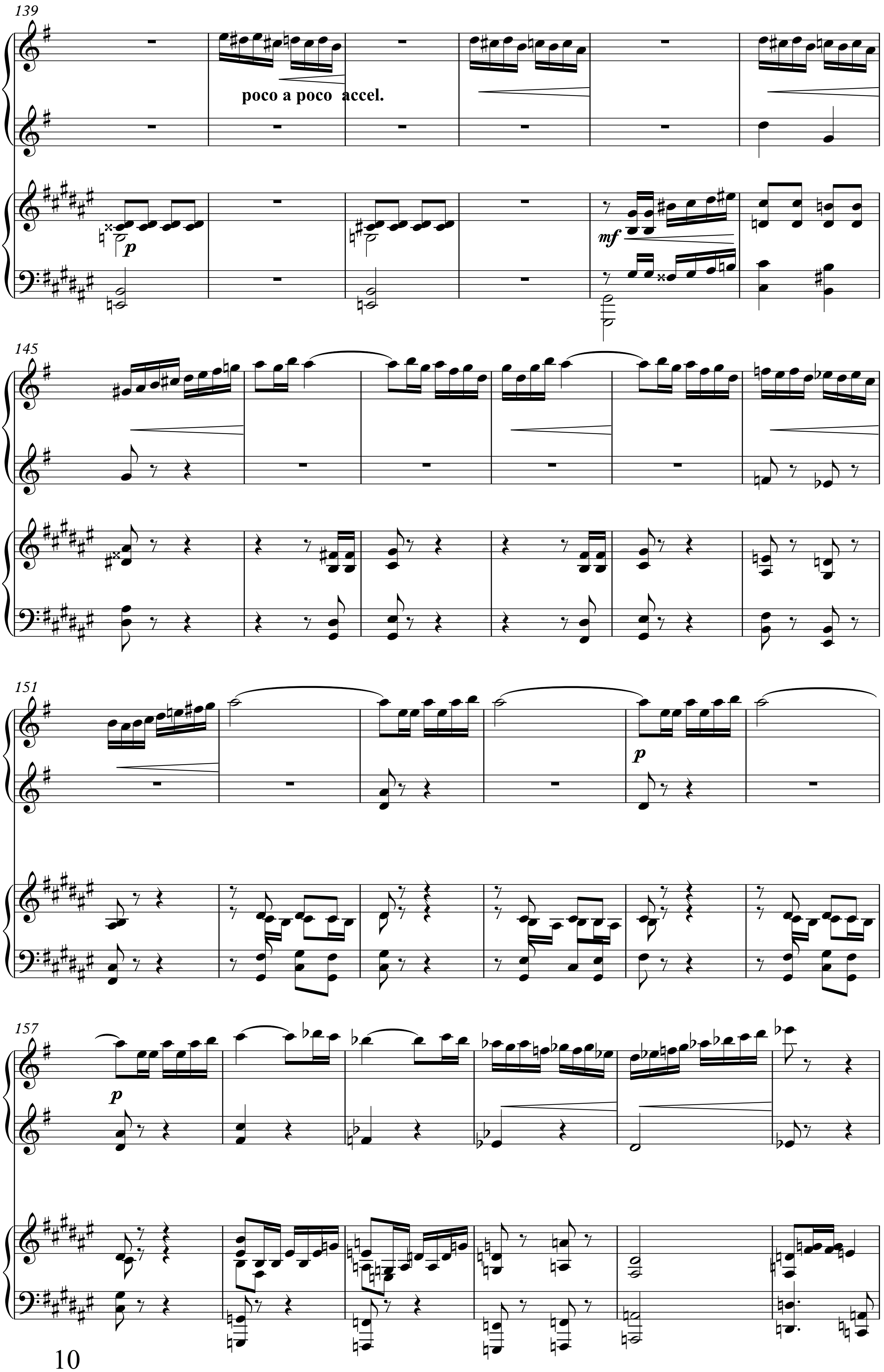
139
poco a poco accel.
mf
p
145
151
p
157
p
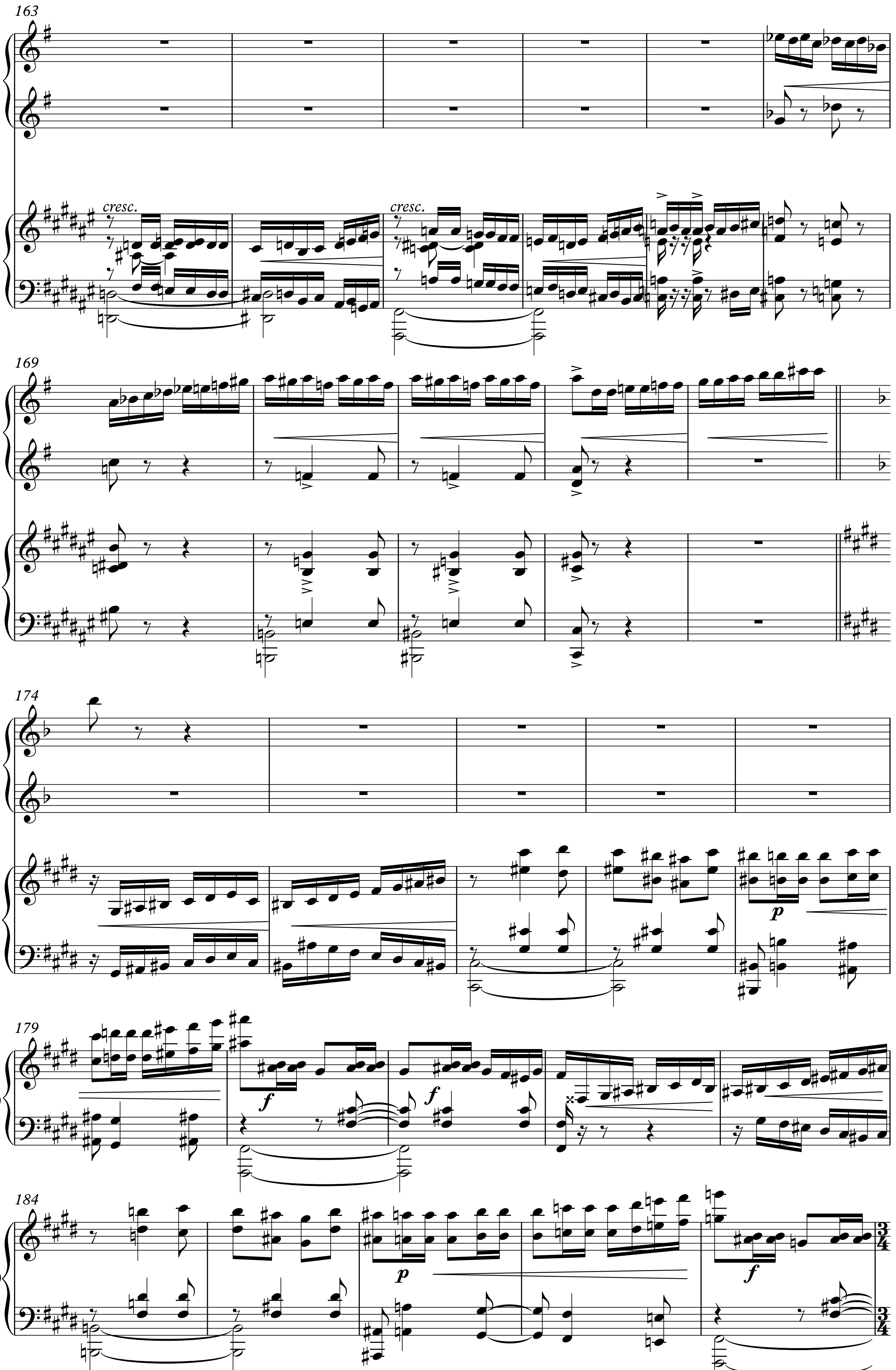
163
cresc.
cresc.
169
174
p
179
F-no
f
f
184
F-no
p
f
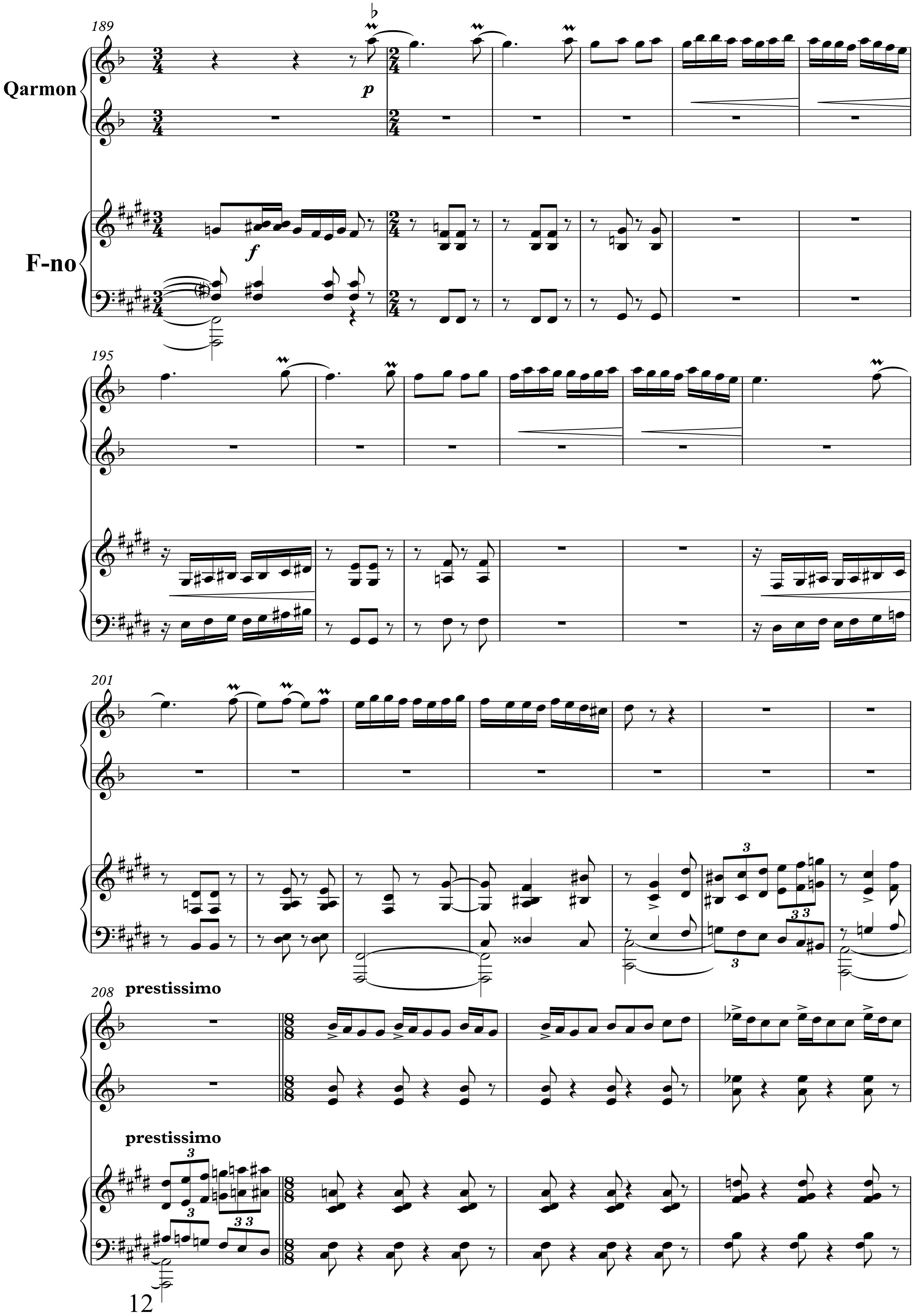
189
Qarmon
p
f
F-no
195
201
208
prestissimo
prestissimo
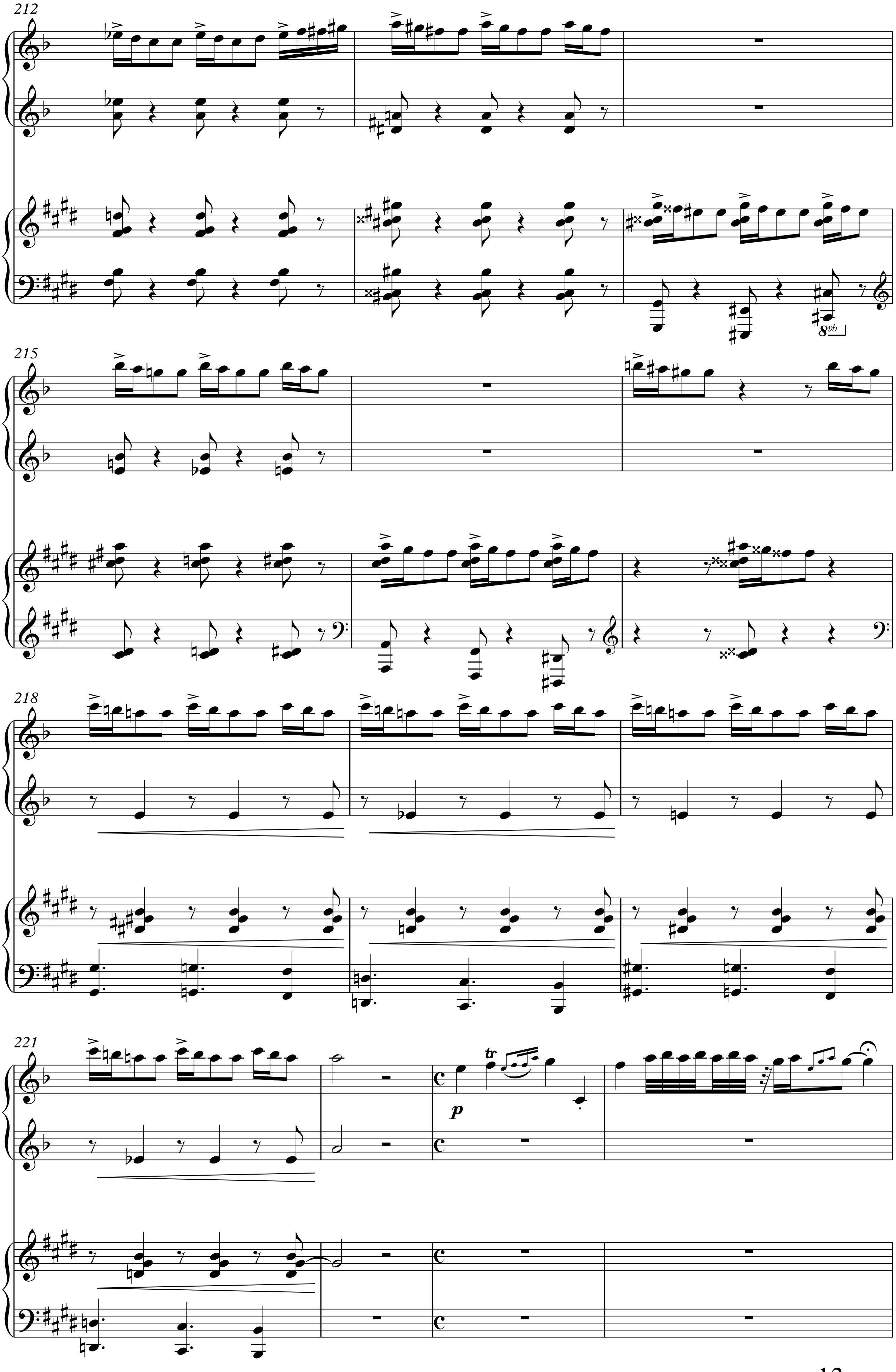
212
8vb
215
218
221
tr
p

Cadenza ad libitum
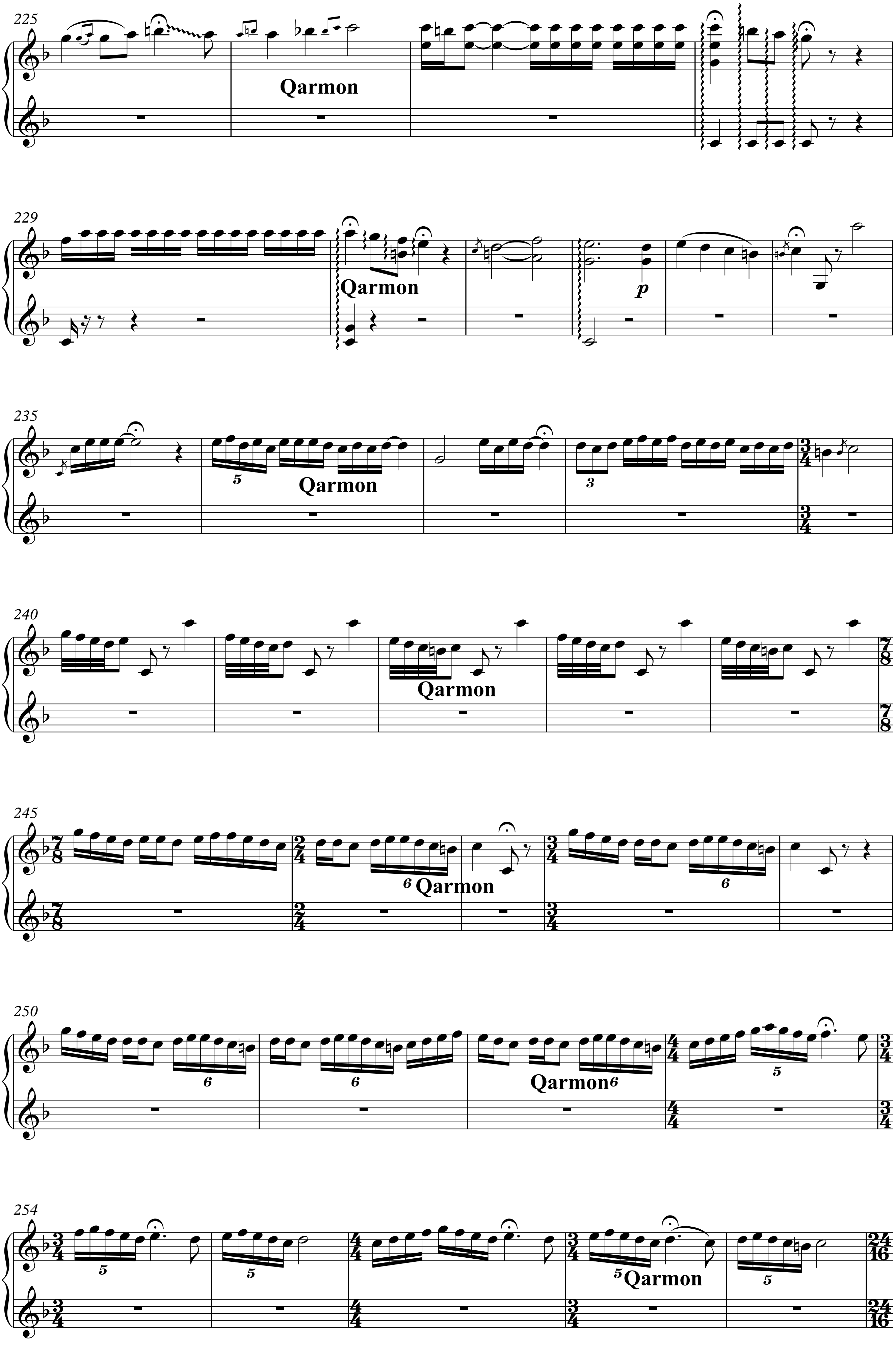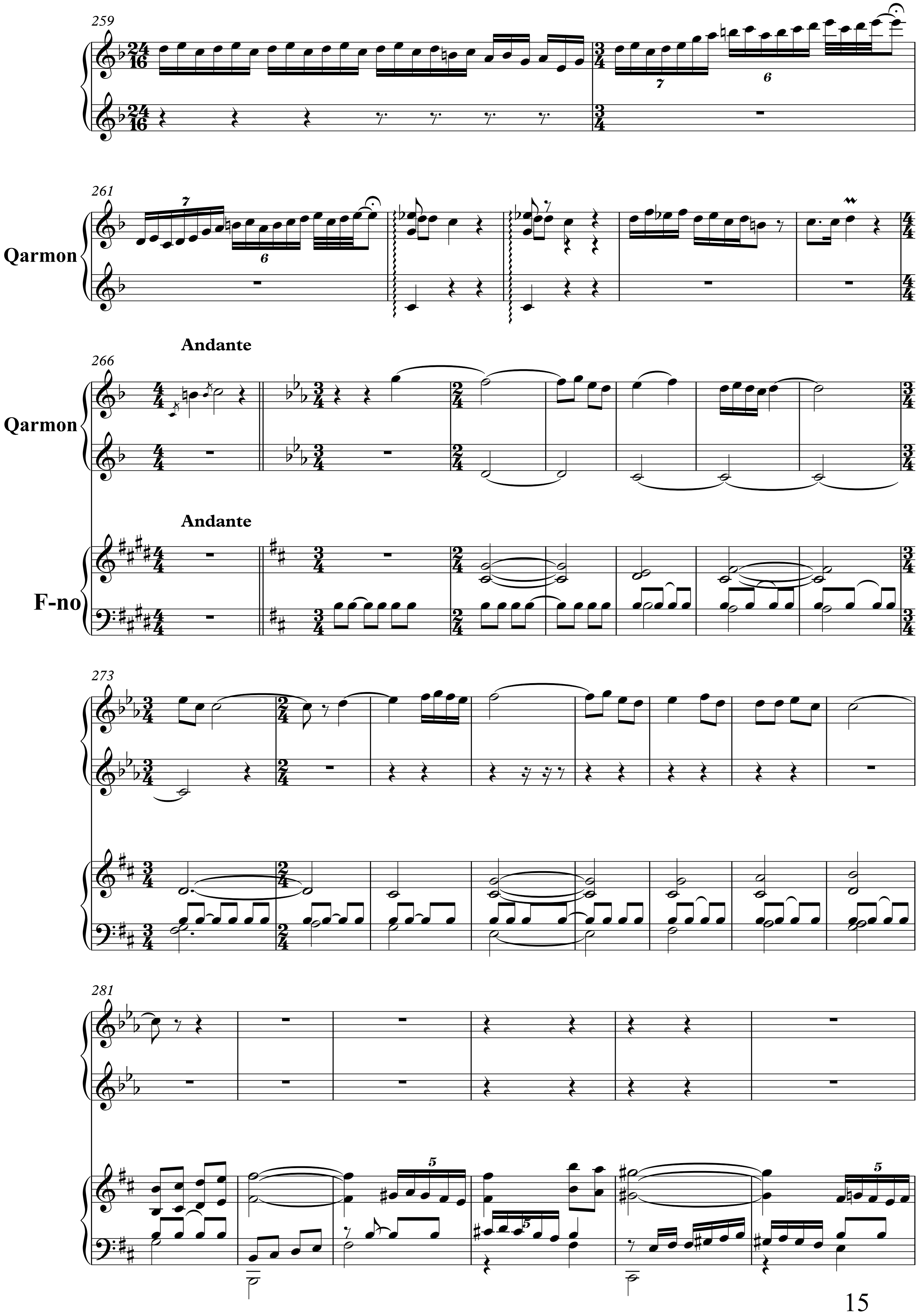
259
261
Qarmon
Andante
266
Qarmon
Andante
F-no
273
281
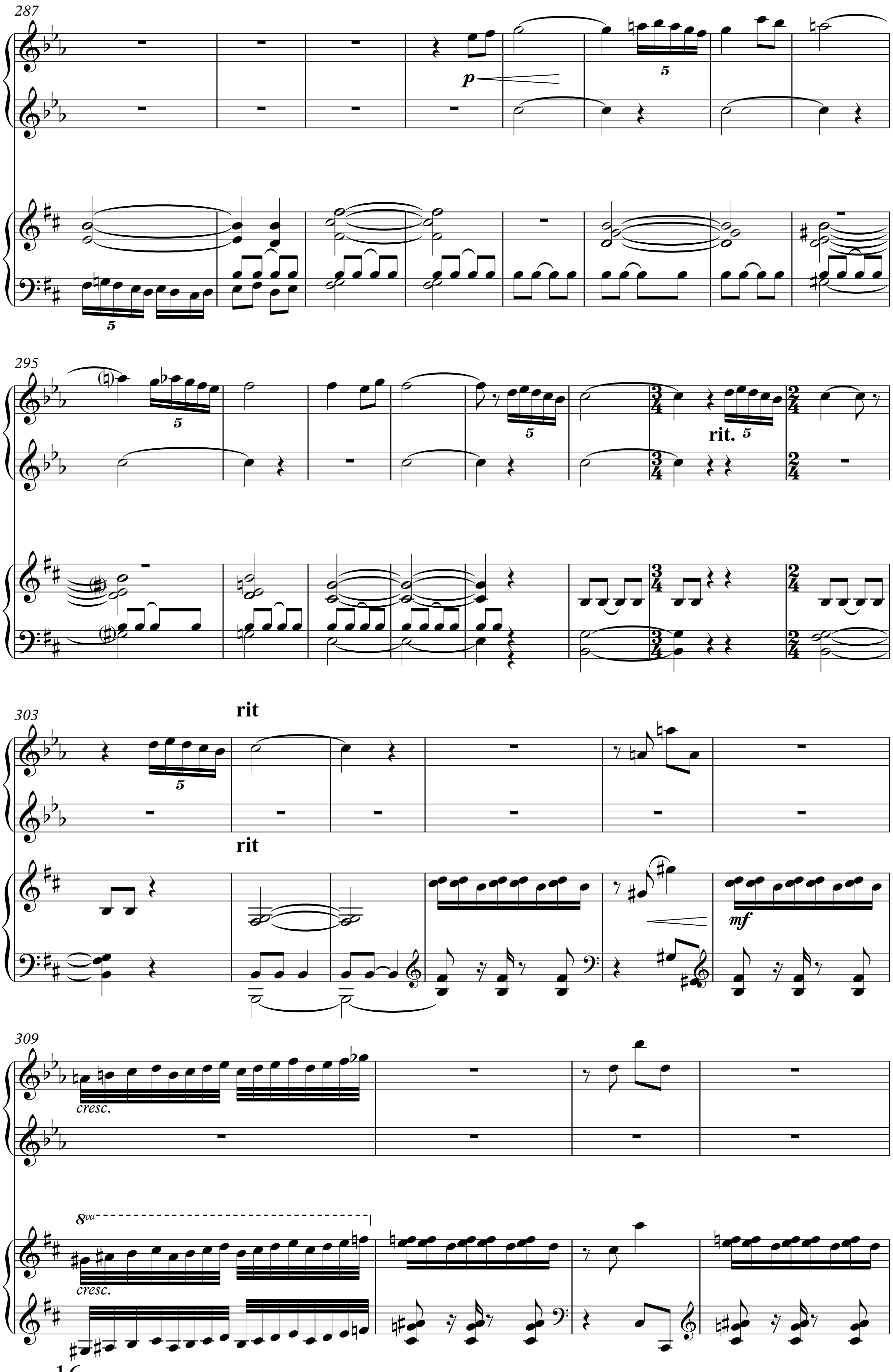
287
p
5
295
5
rit.
303
rit
rit
mf
309
cresc.
8va
cresc.
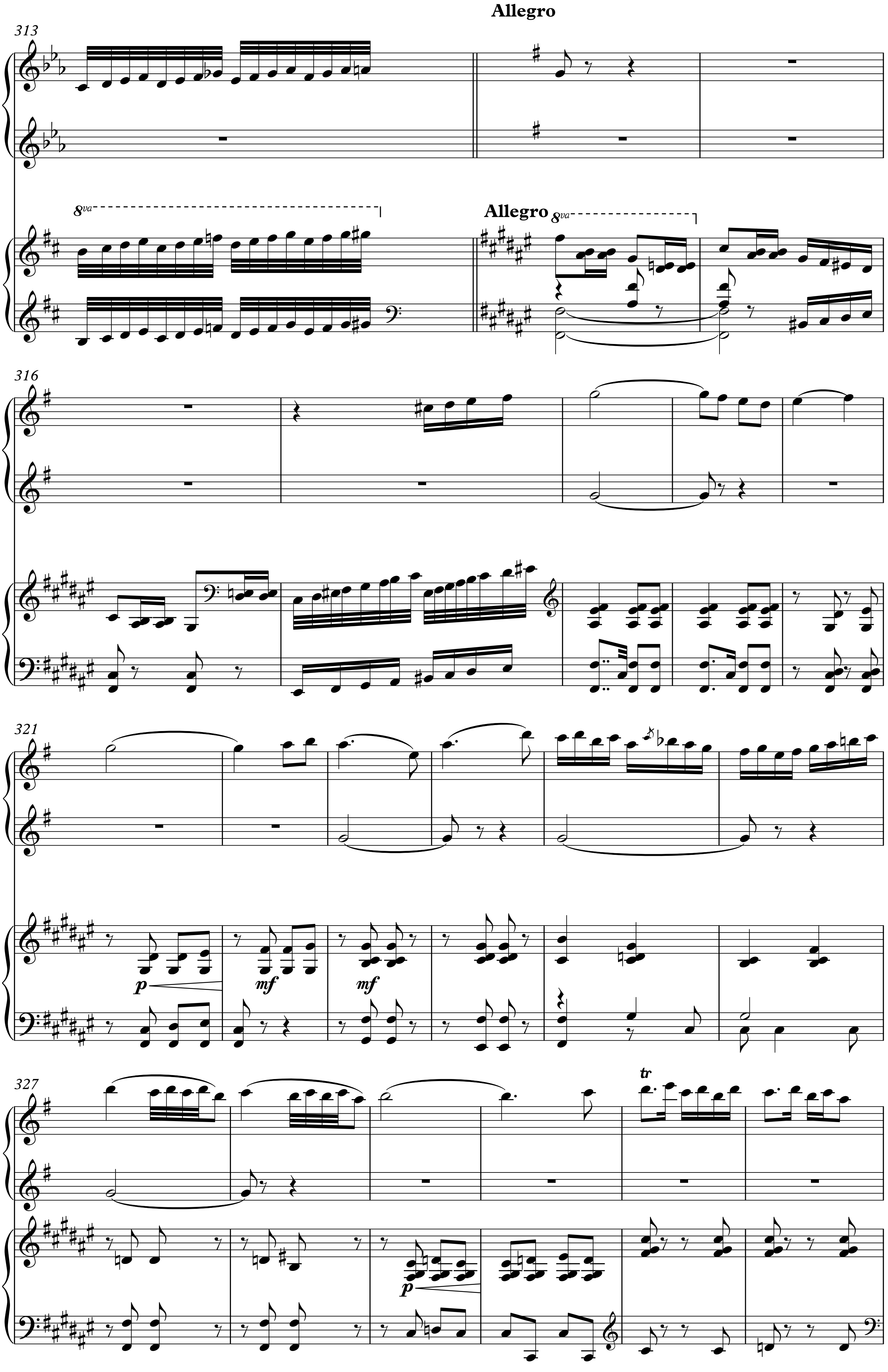
Allegro
313
8va
Allegro
316
321
p
mf
mf
327
tr
p
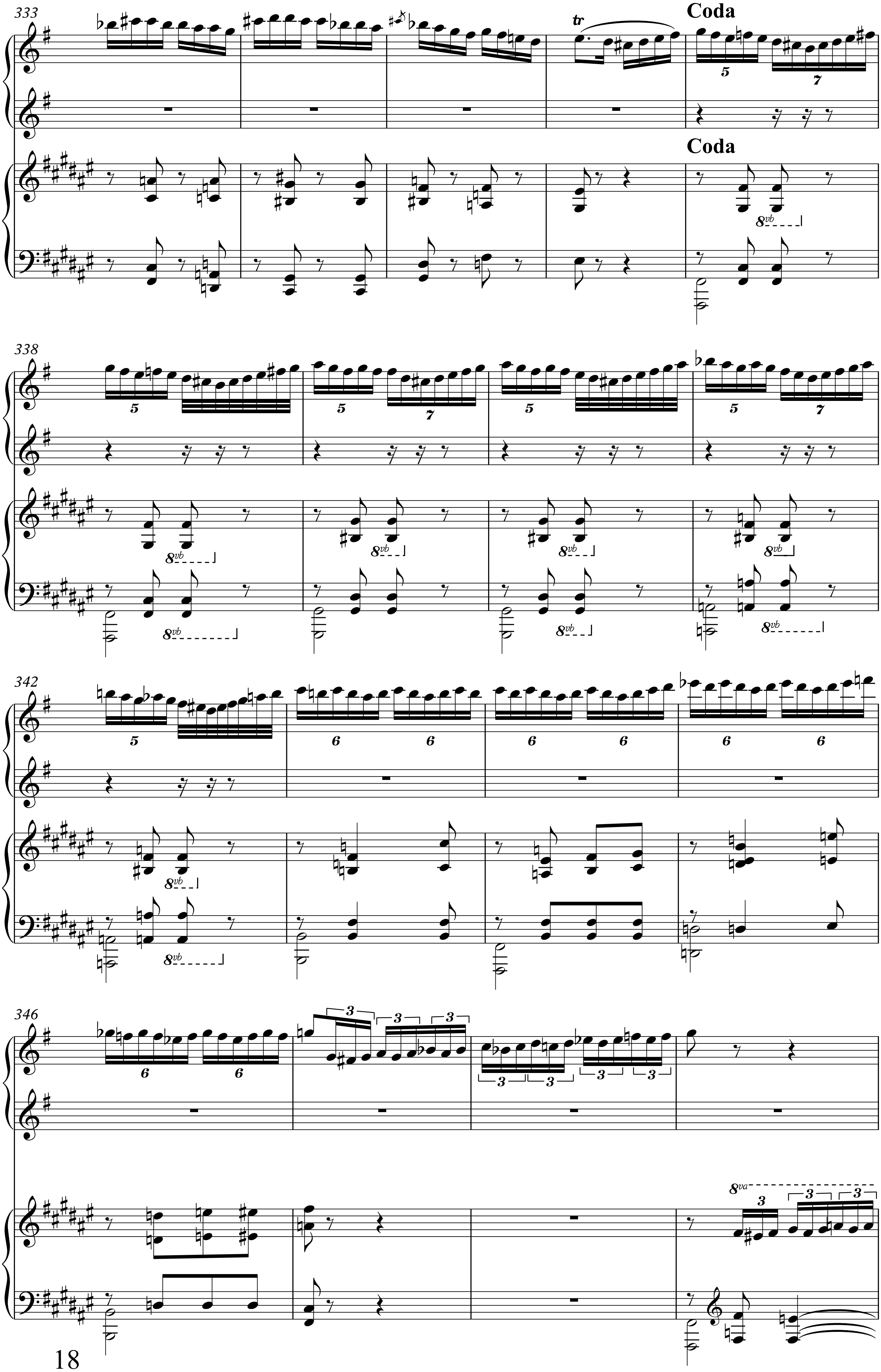
333
tr
Coda
Coda
338
342
346

II Hissə

Moderato
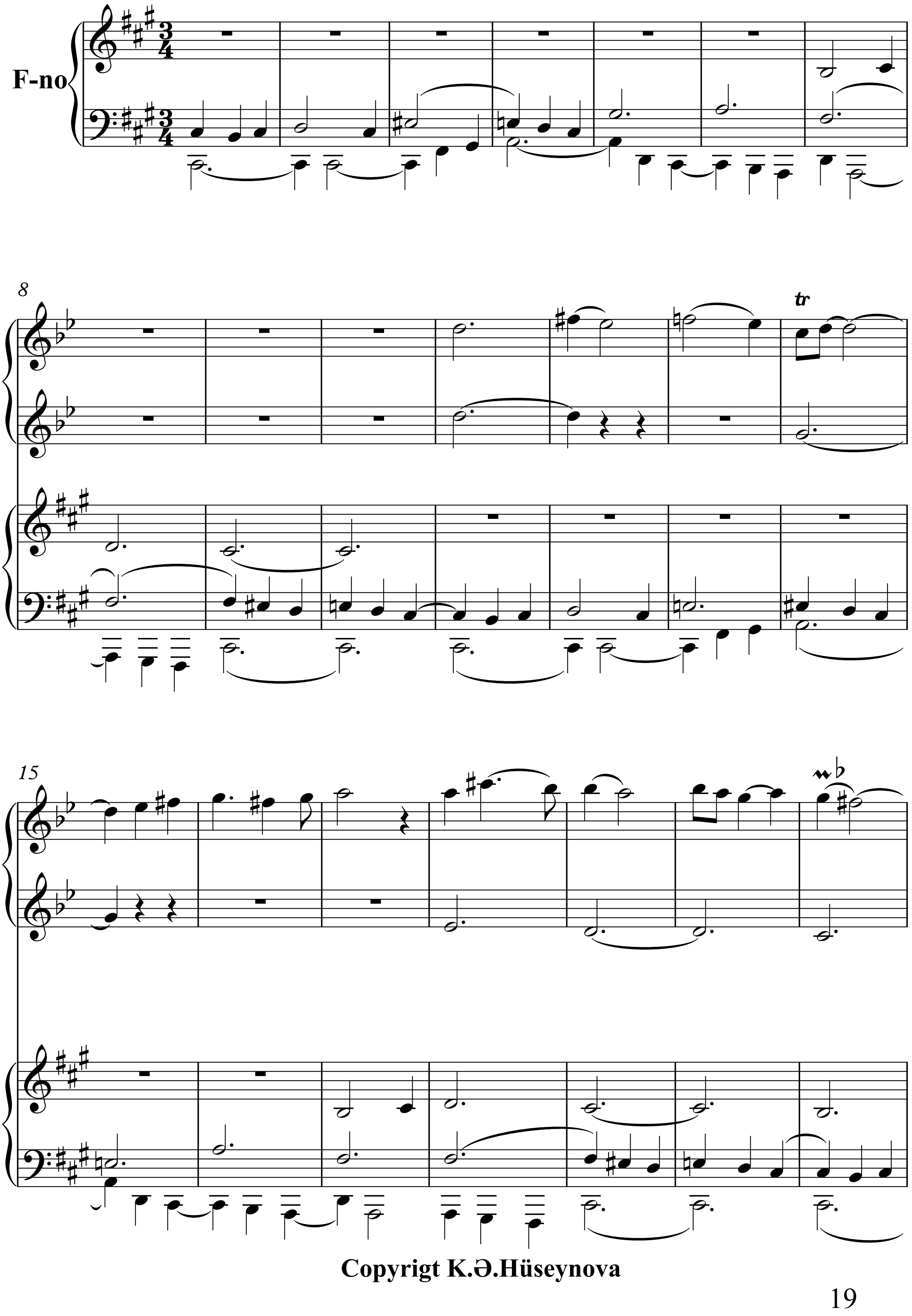
Copyrigt K.Ə.Hüseynova
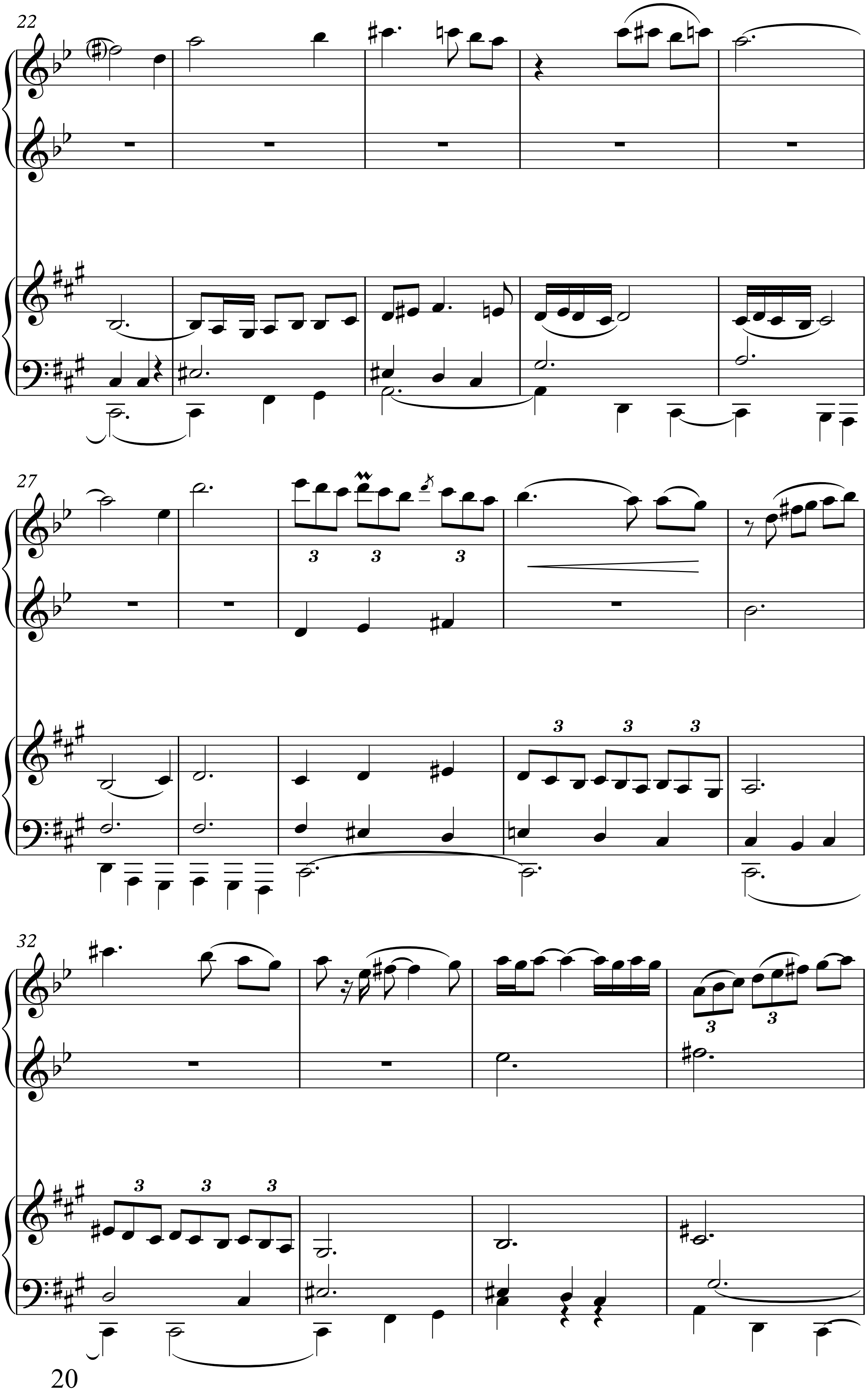
22
27
32
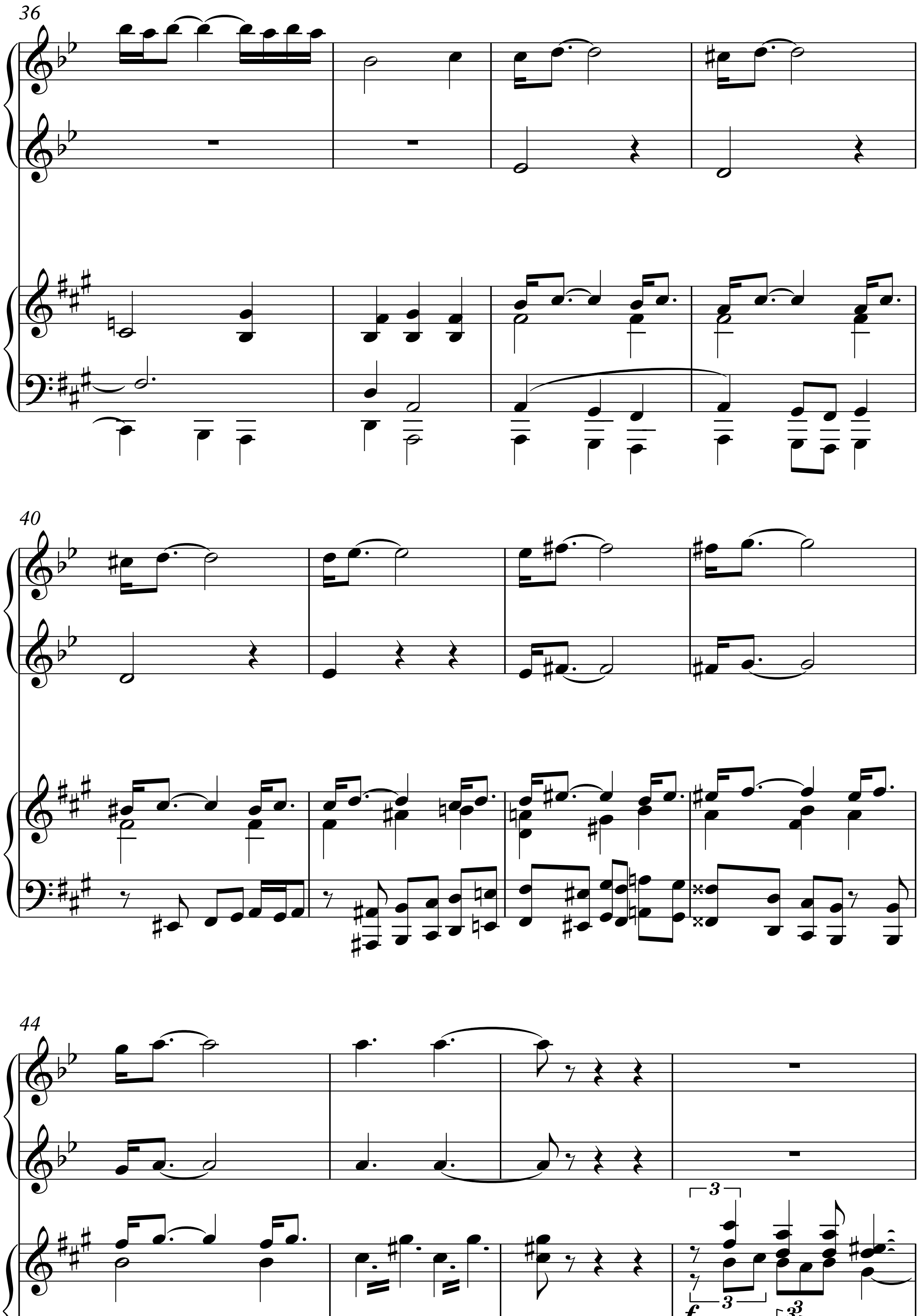
36
40
44
3
f
8vb
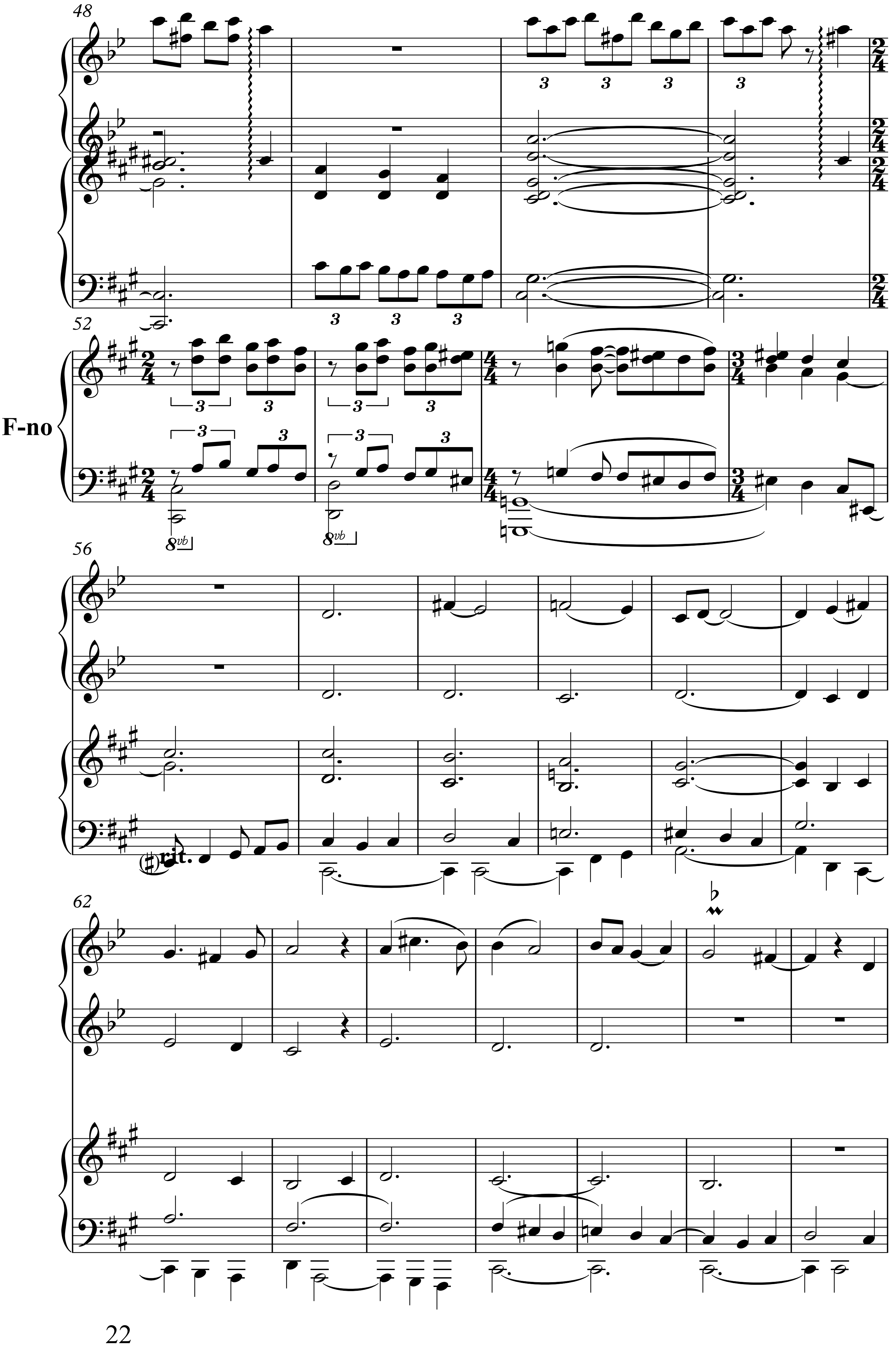
48
52
F-no
8vb
8vb
56
(♯)rit.
62
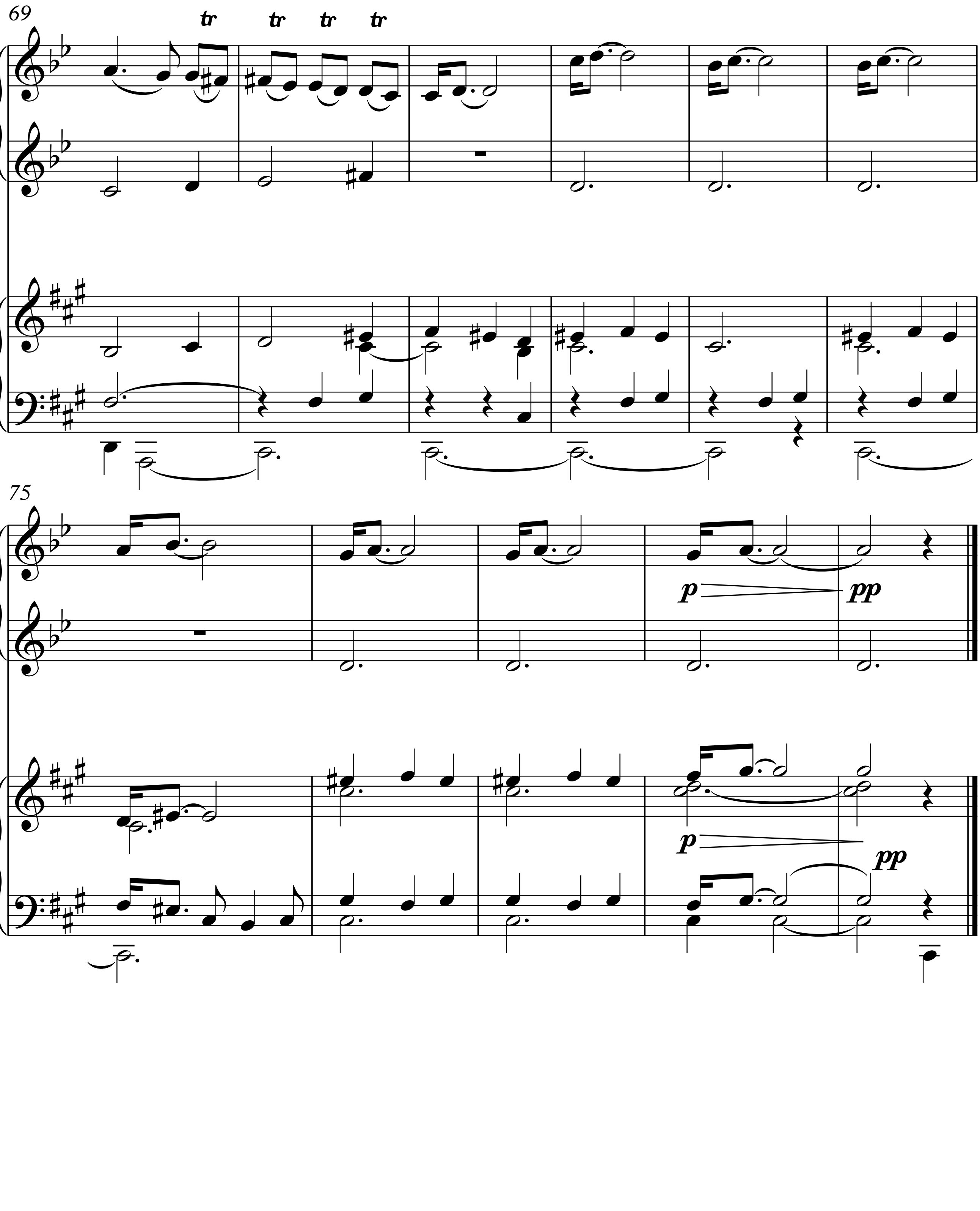
69
tr tr tr tr
75
p
pp
p
pp
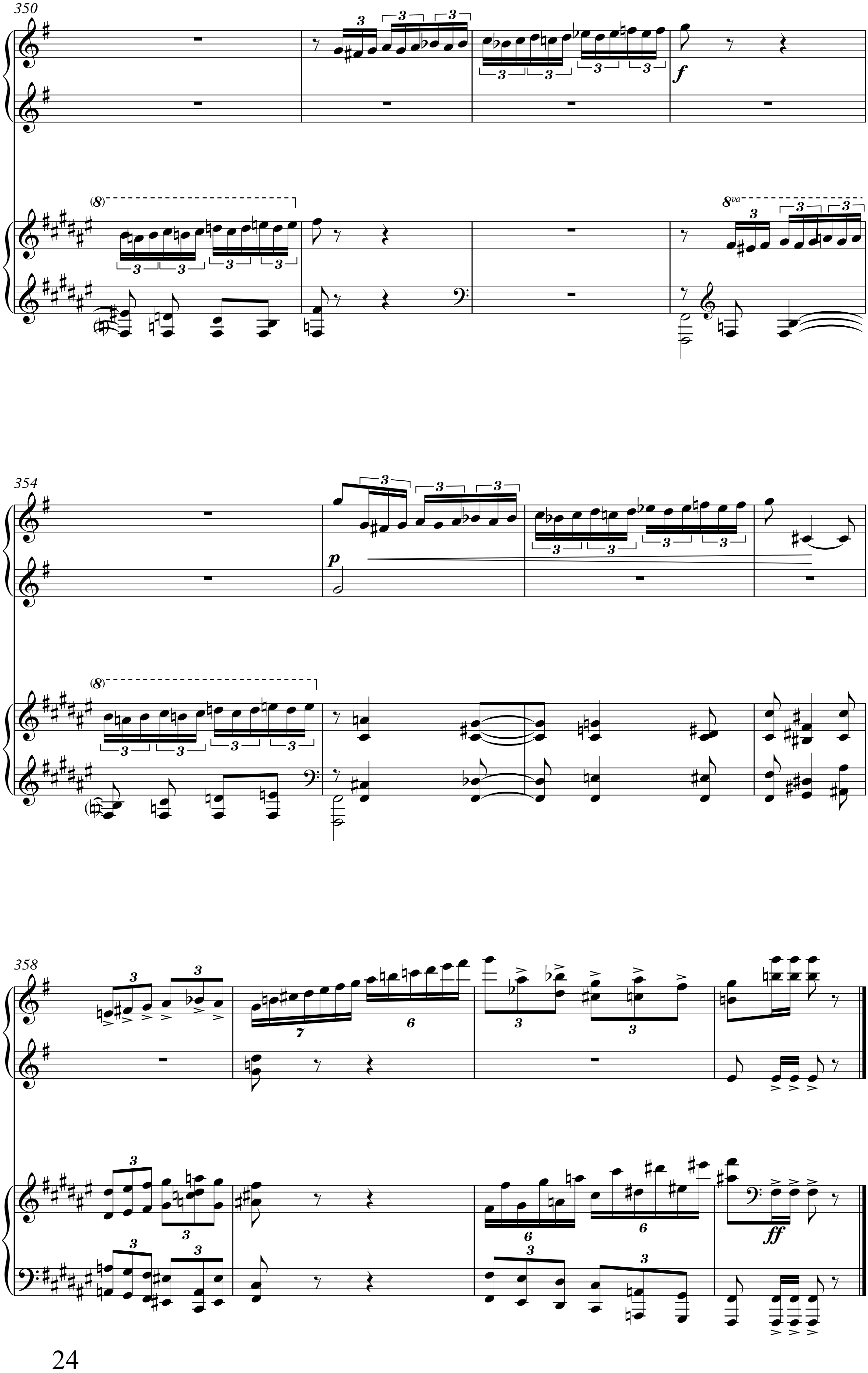
350
(8)
f
8va
354
(8)
p
358
ff

III hissə
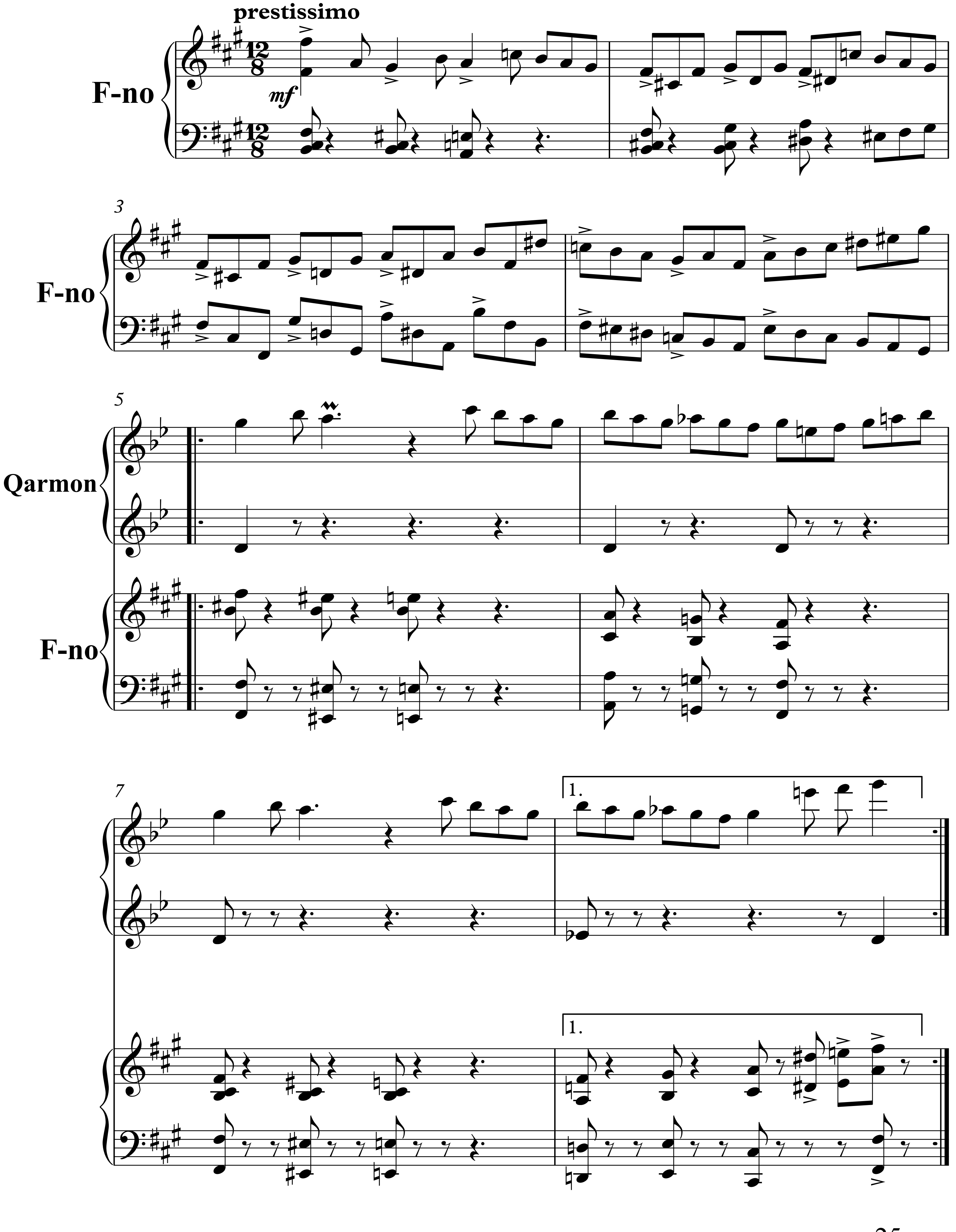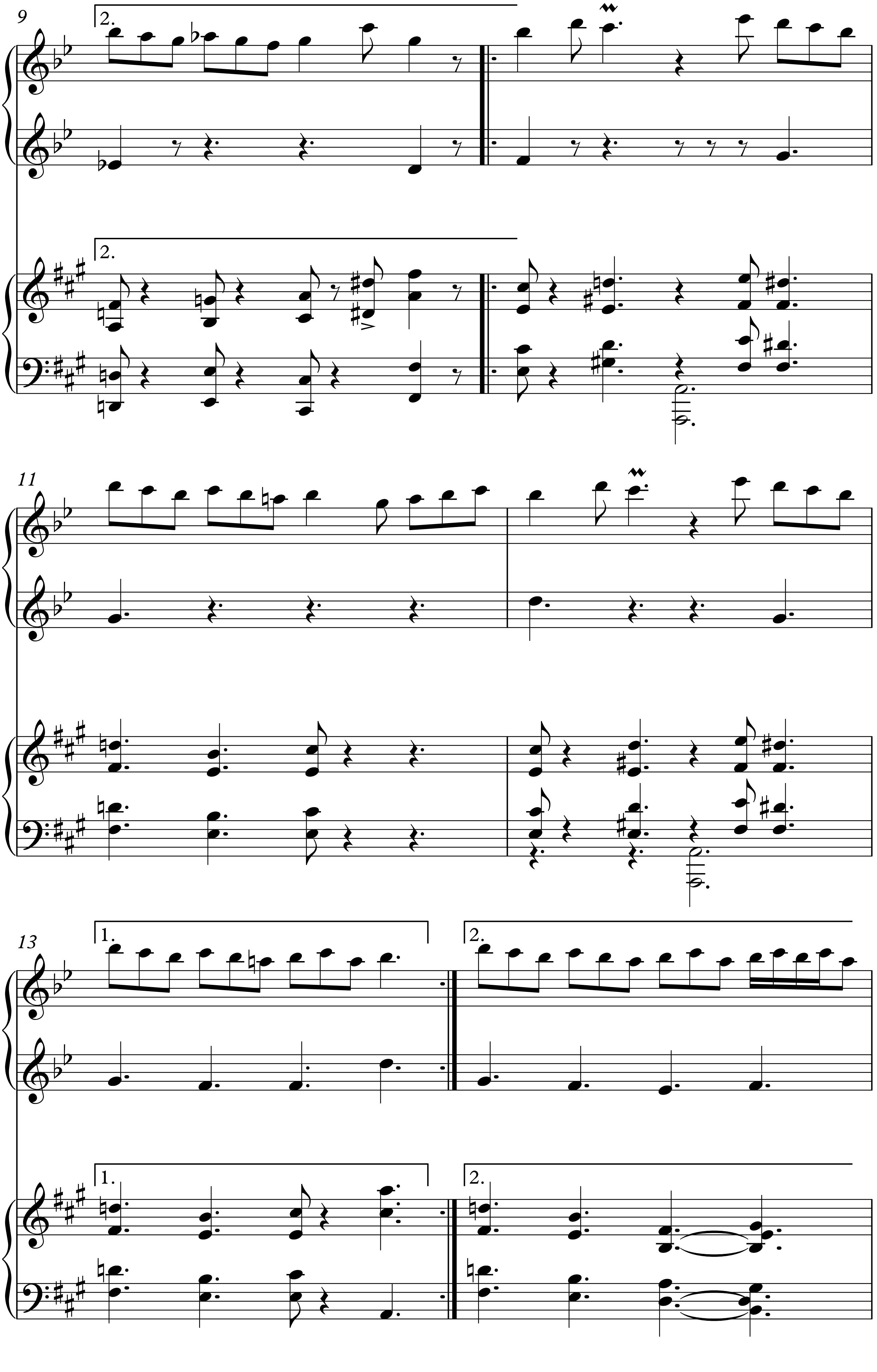
9
2.
2.
11
13
1.
2.
1.
2.
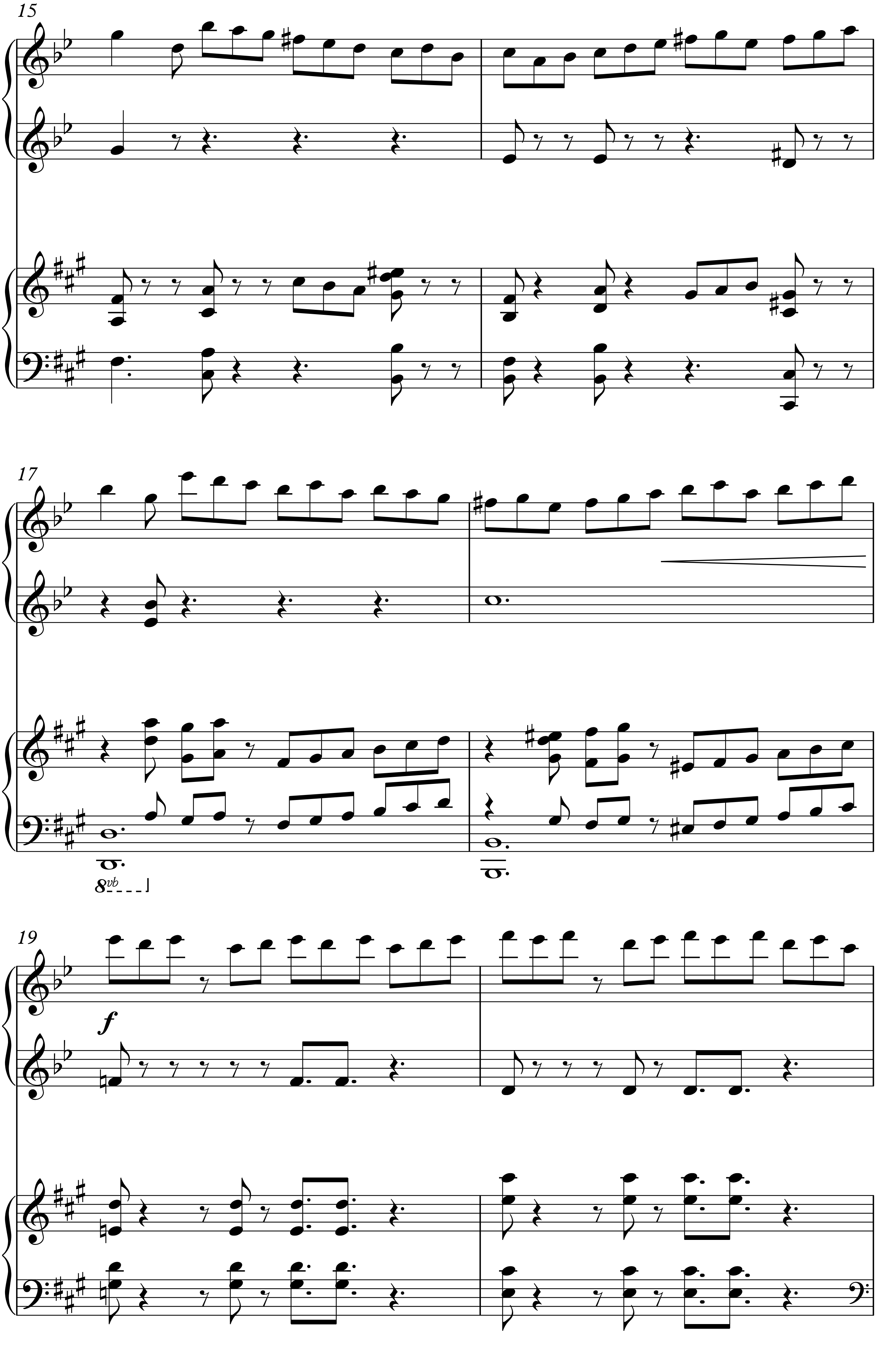
15
17
8vb
19
f
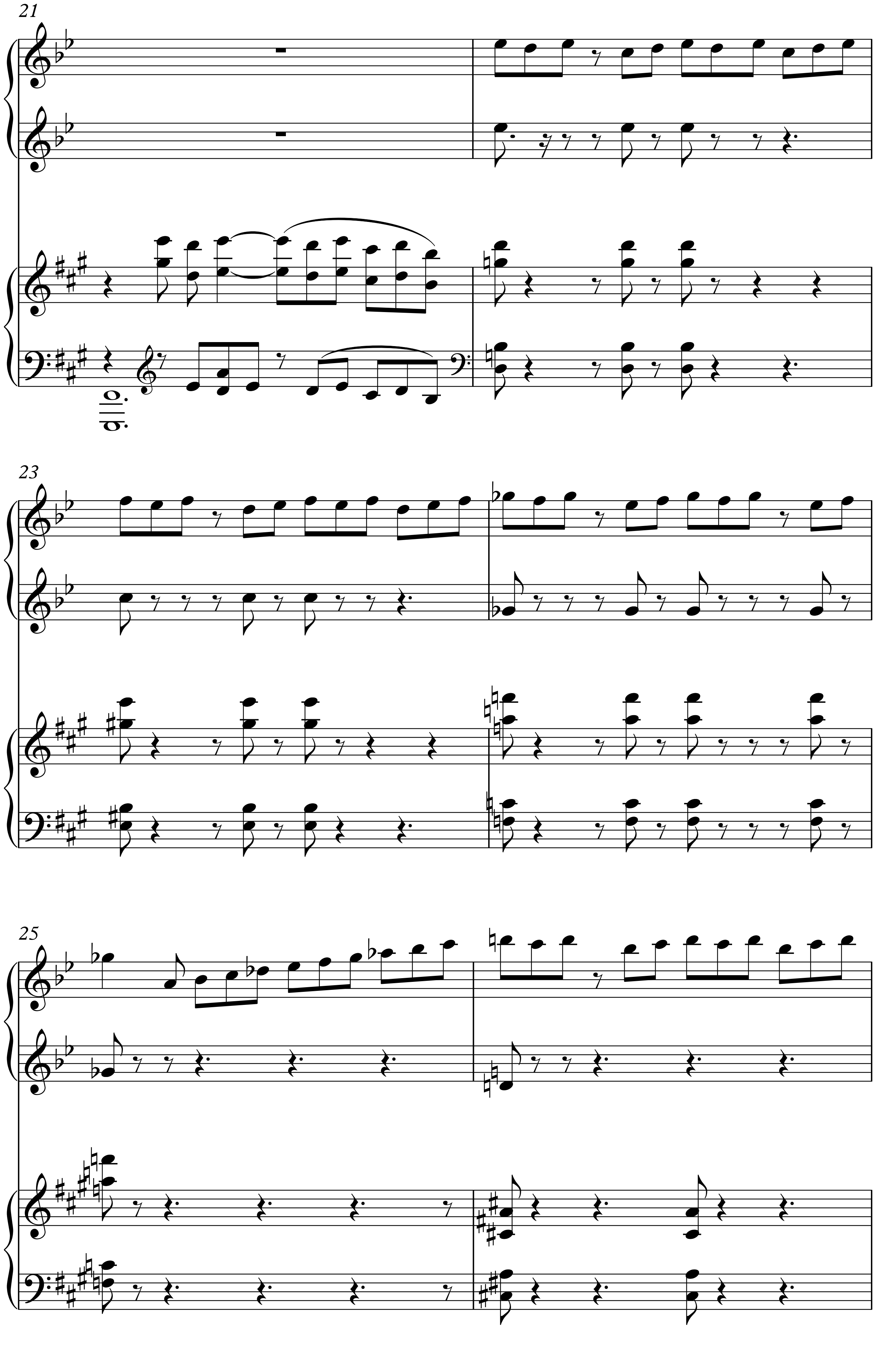
21
23
25
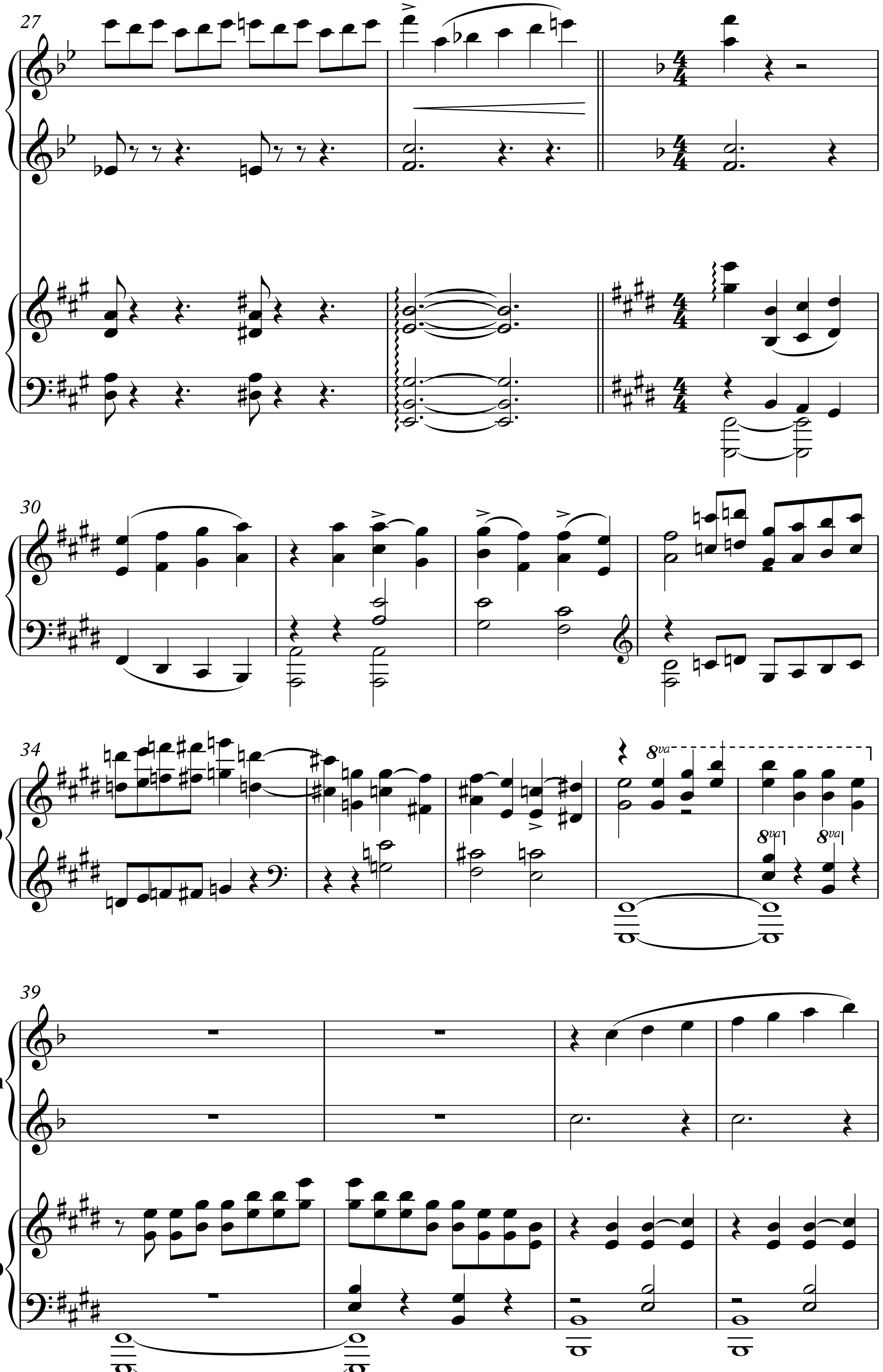
27
30
F-no
34
8va
8va
8va
F-no
39
Qarmon
F-no
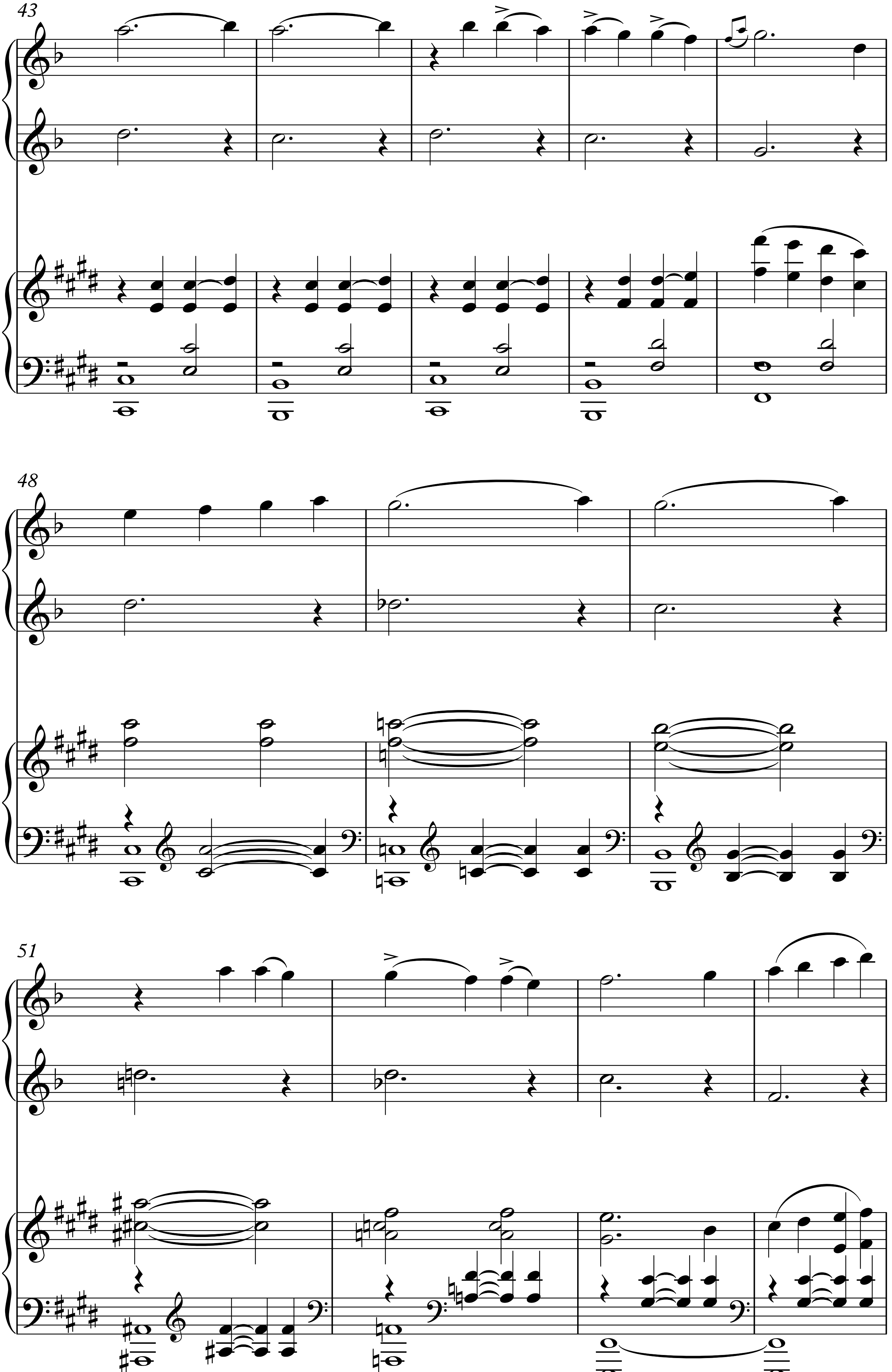
43
48
51
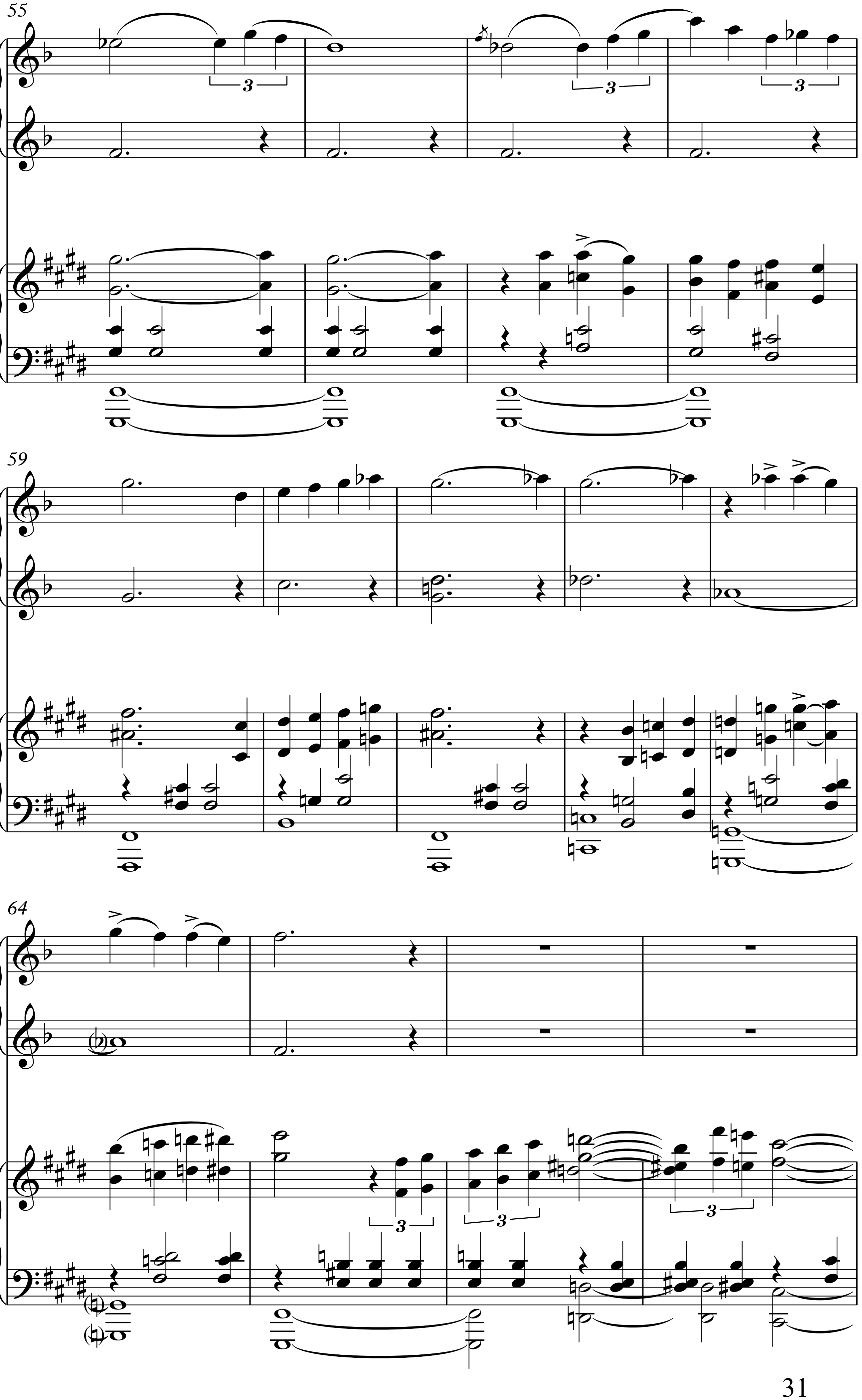
55
59
64
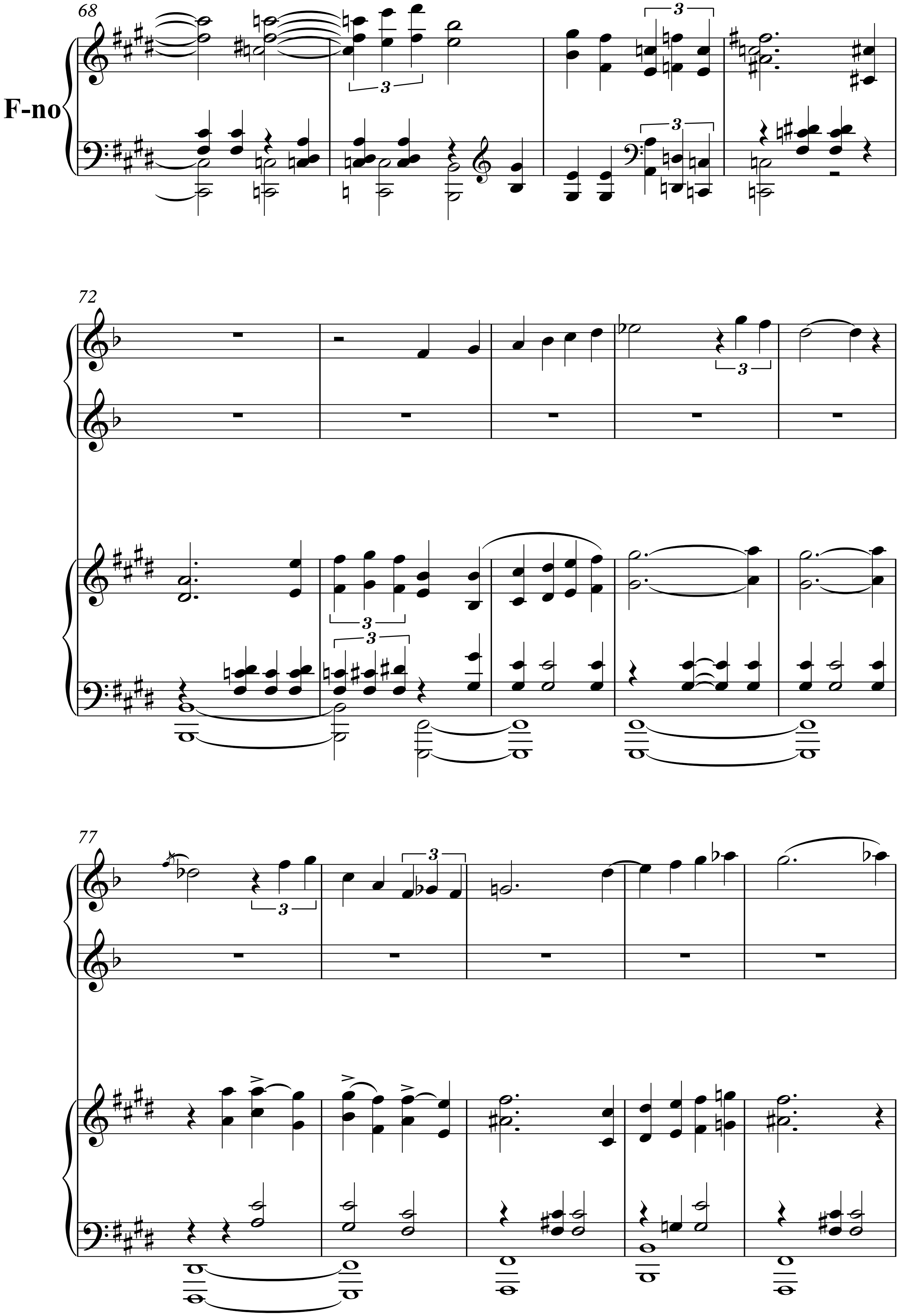
68
F-no
72
77

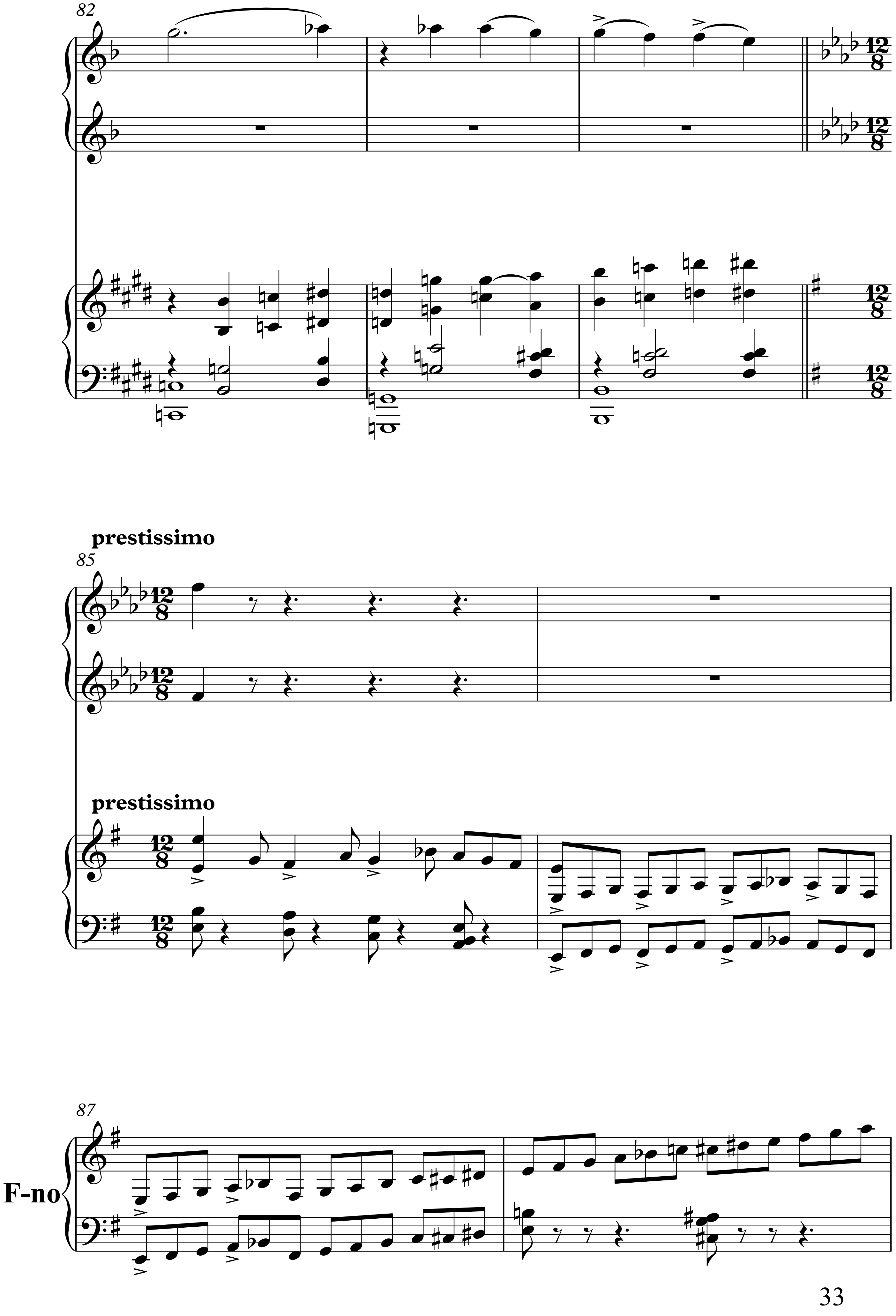
82
prestissimo
85
prestissimo
87
F-no
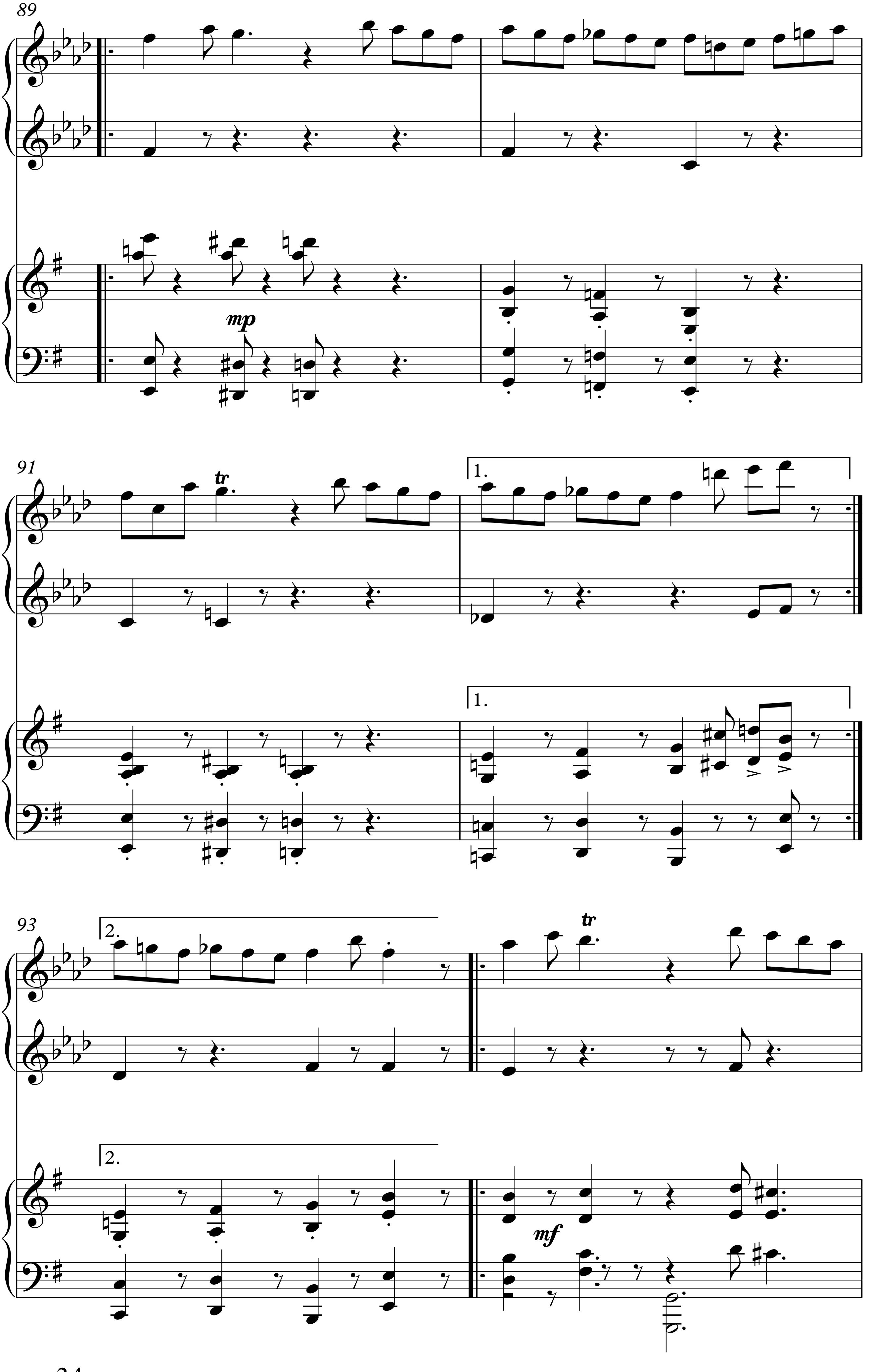
89
mp
91
tr
1.
1.
93
2.
2.
tr
mf
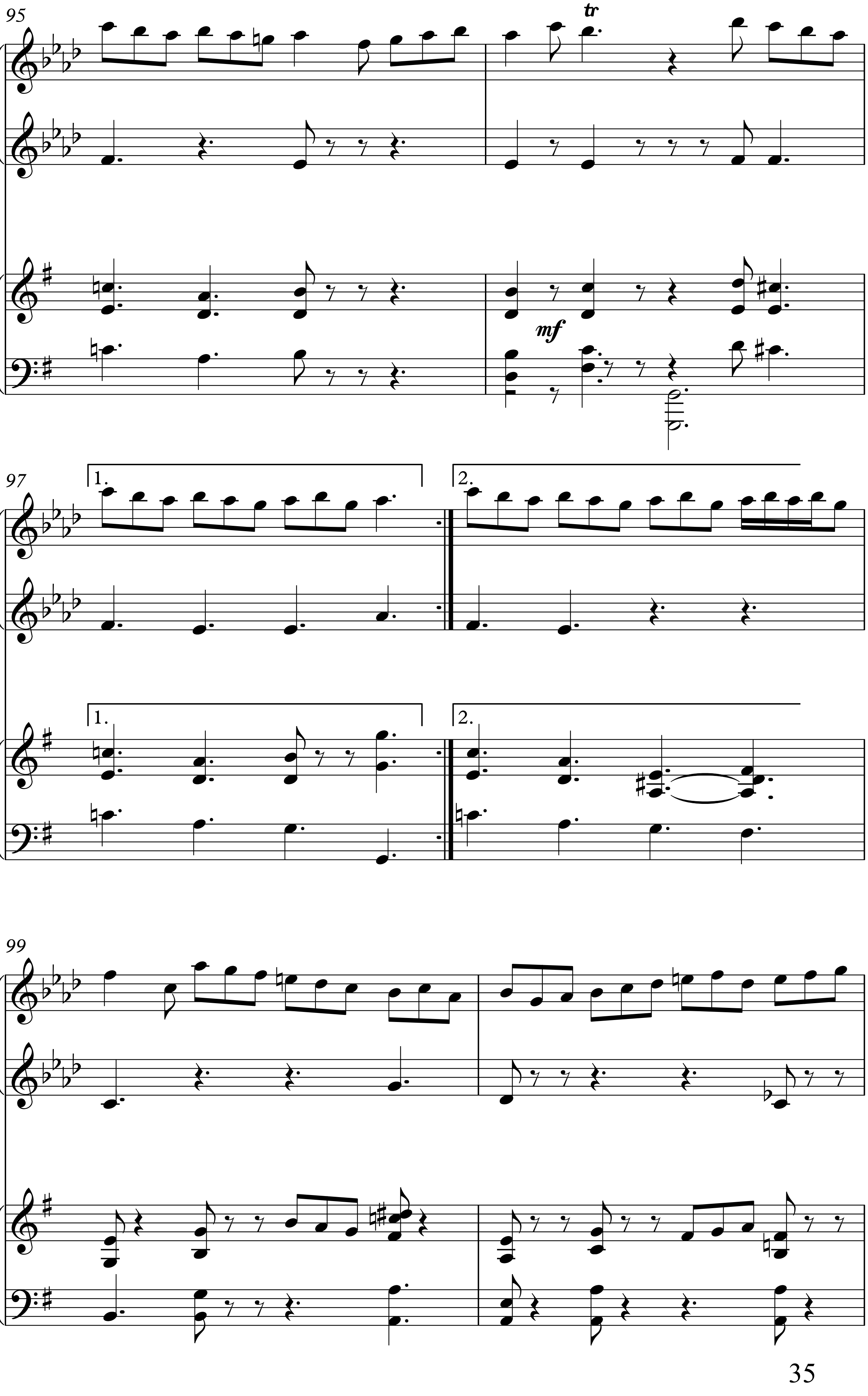
95
tr
mf
97
1.
2.
1.
2.
99
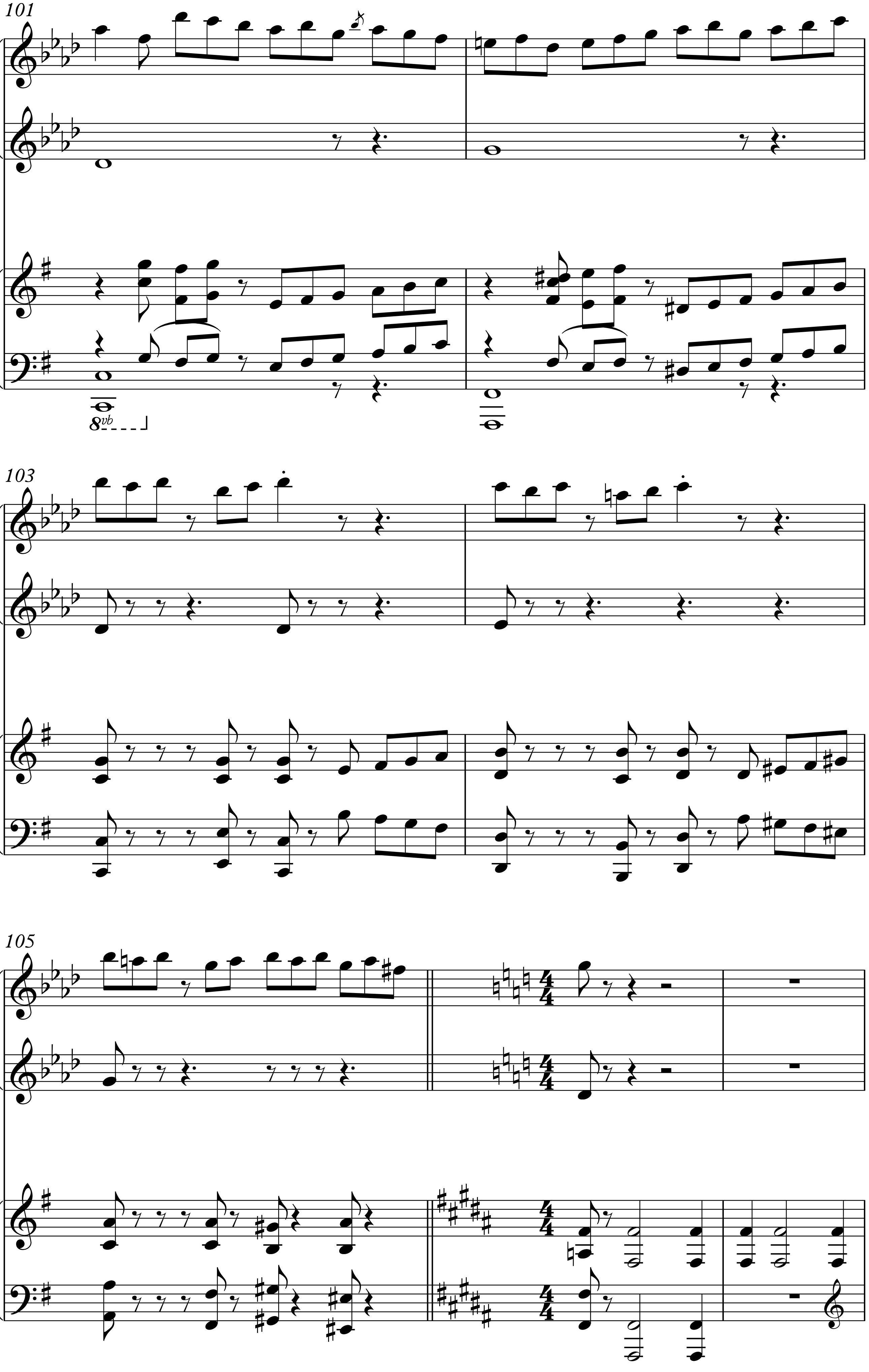
101
8vb
103
105
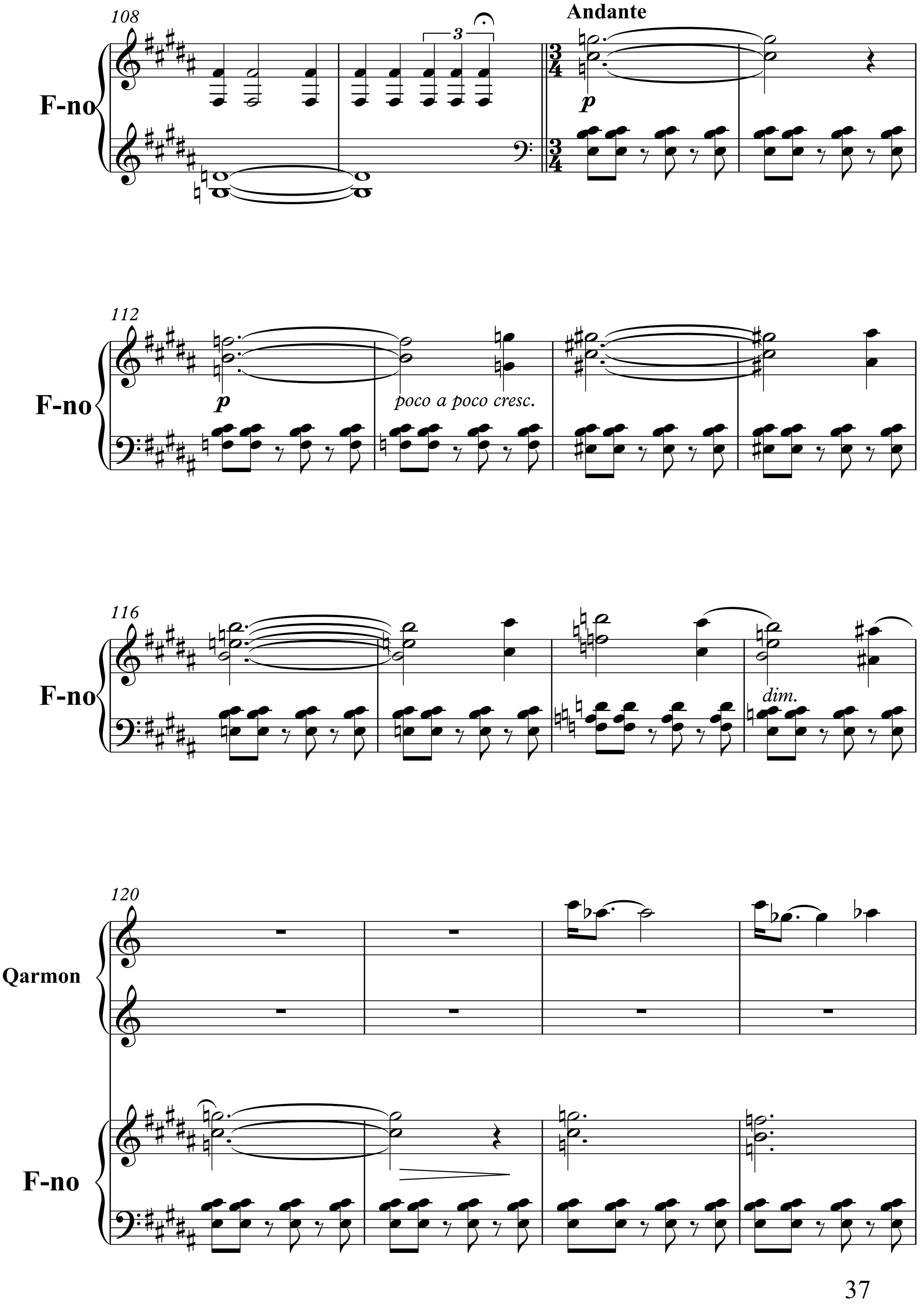
108
Andante
F-no
3
p
112
F-no
p
poco a poco cresc.
116
F-no
dim.
120
Qarmon
F-no
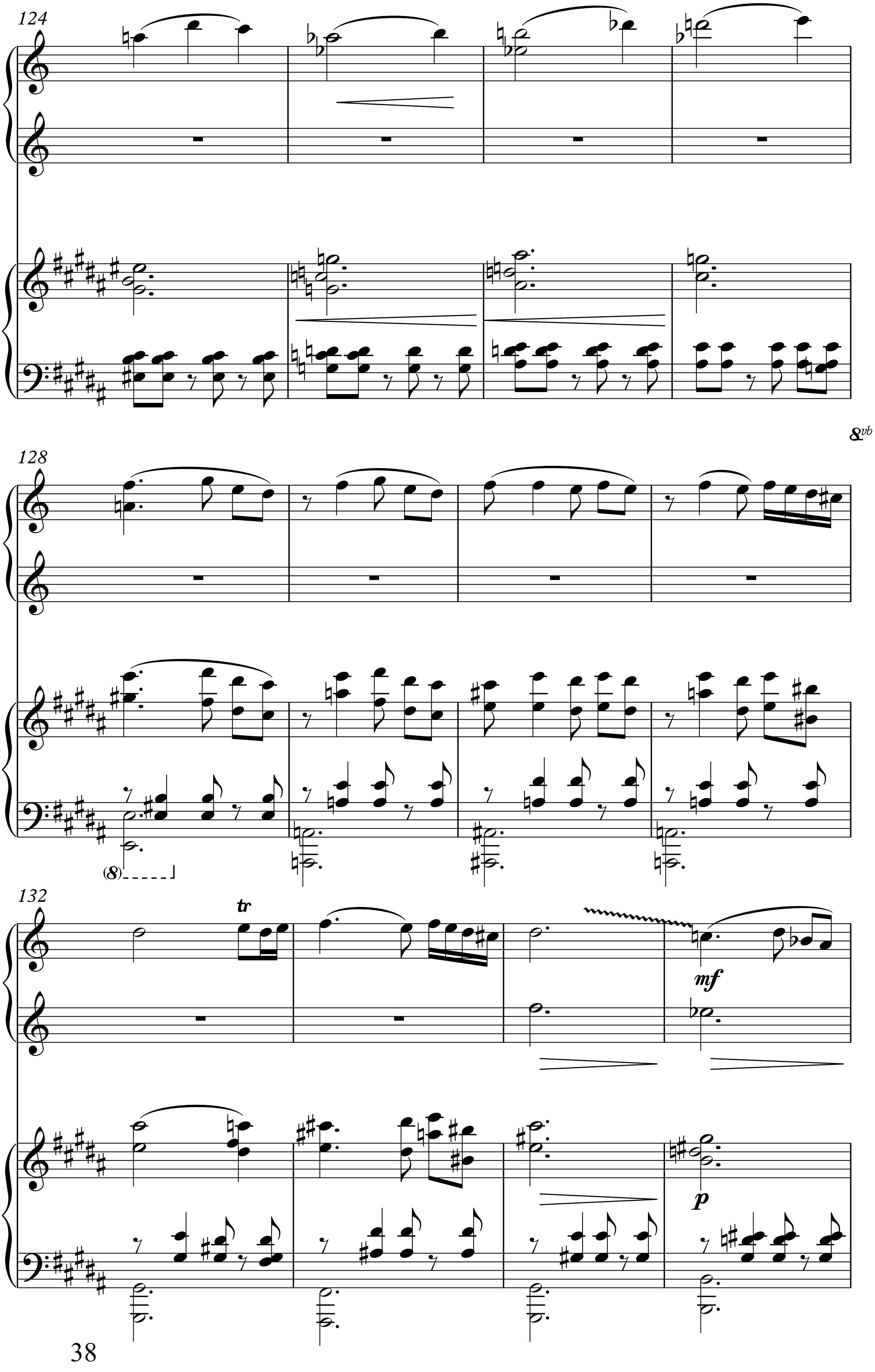
124
128
8vb
(8)
132
tr
mf
p
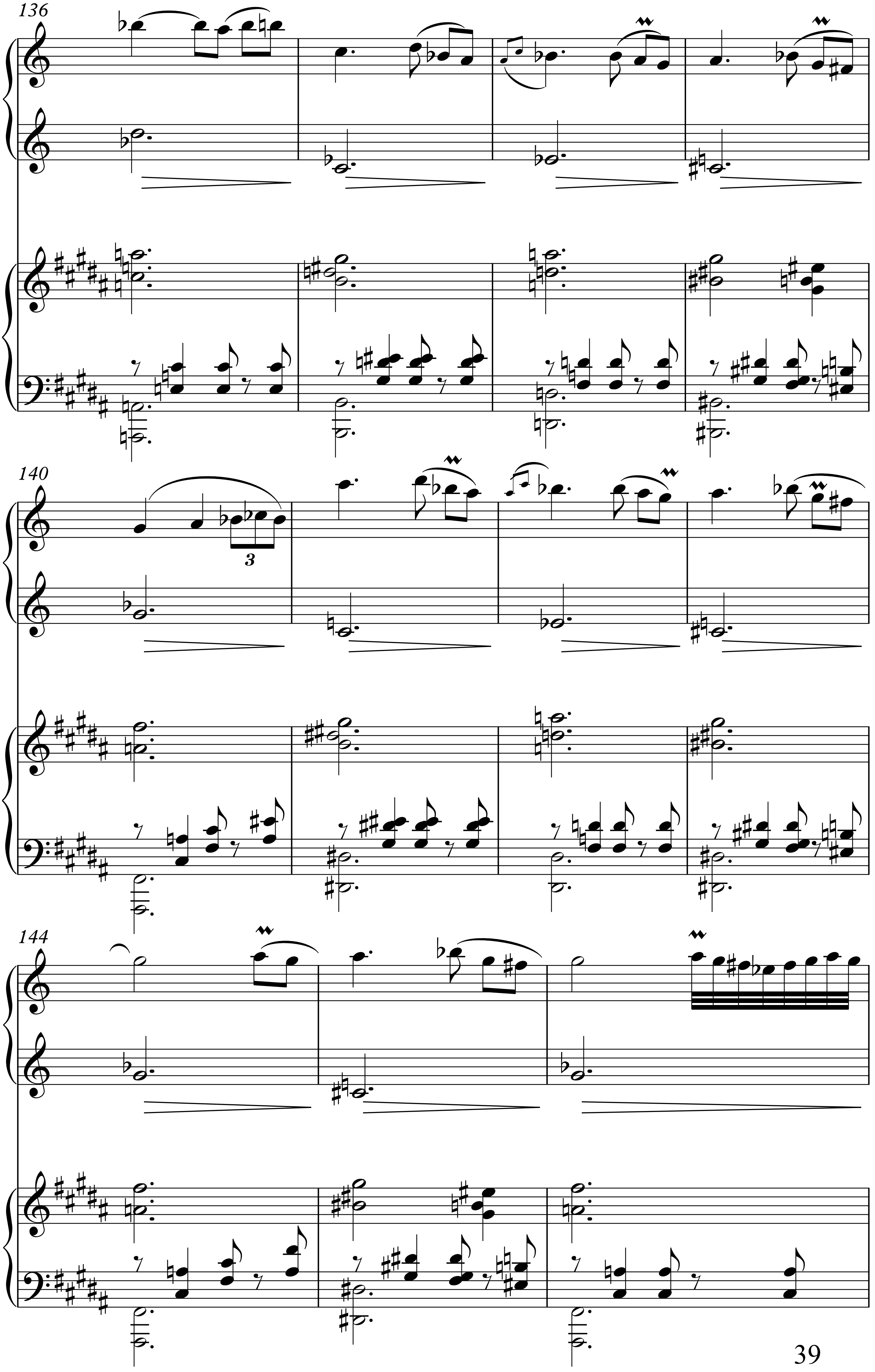
136
3
140
144
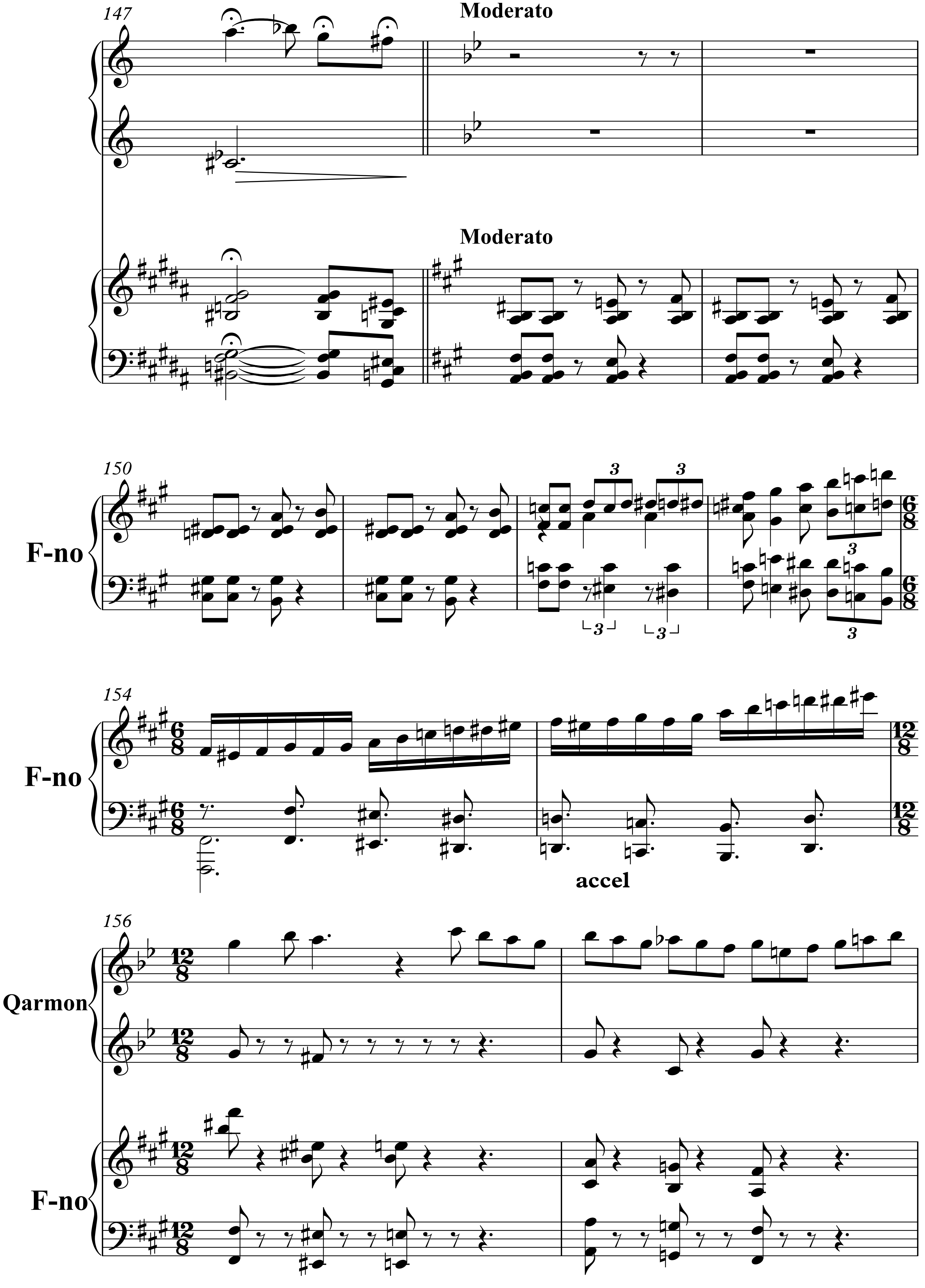
147
Moderato
Moderato
150
F-no
154
F-no
accel
156
Qarmon
F-no
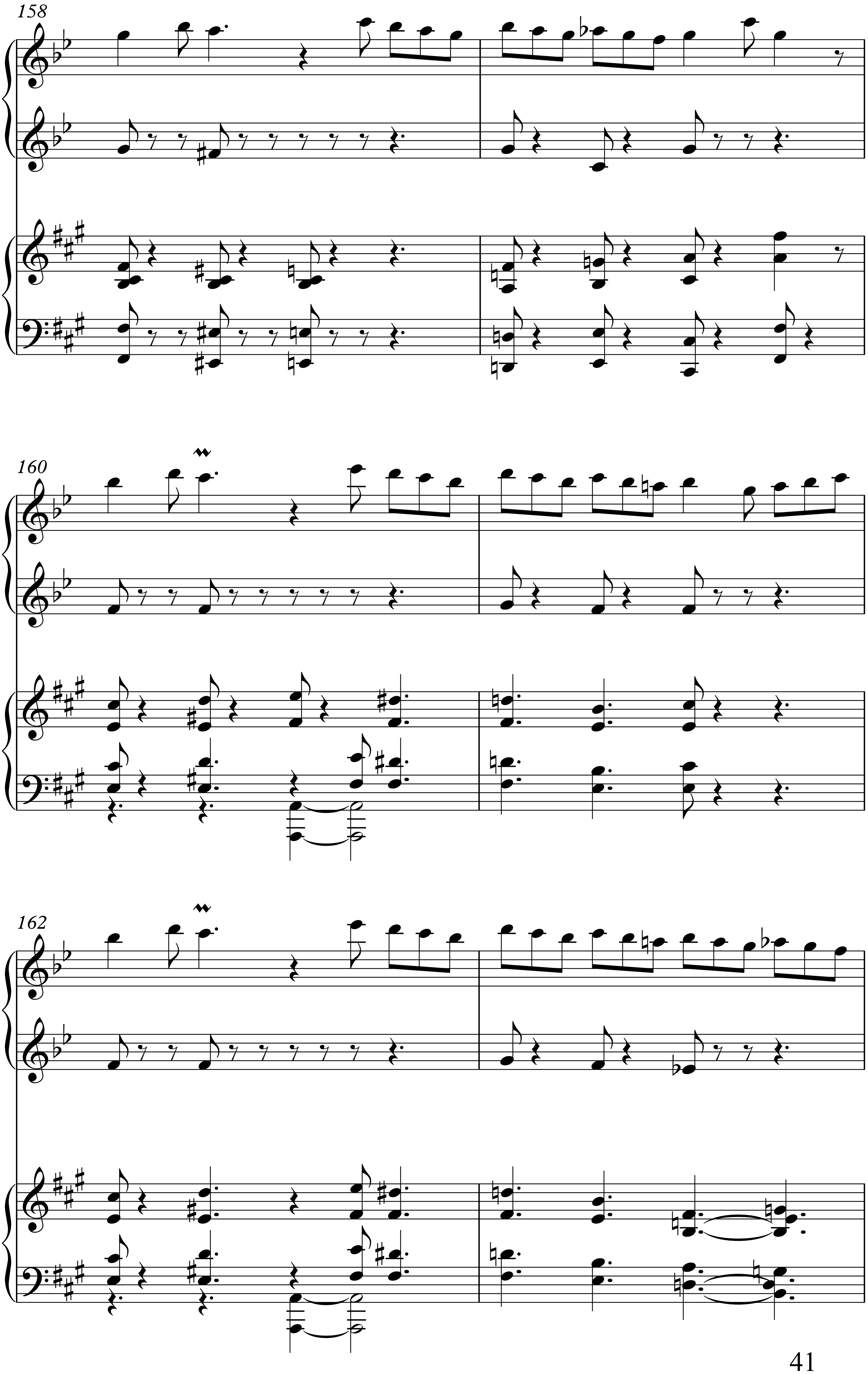
158
160
162
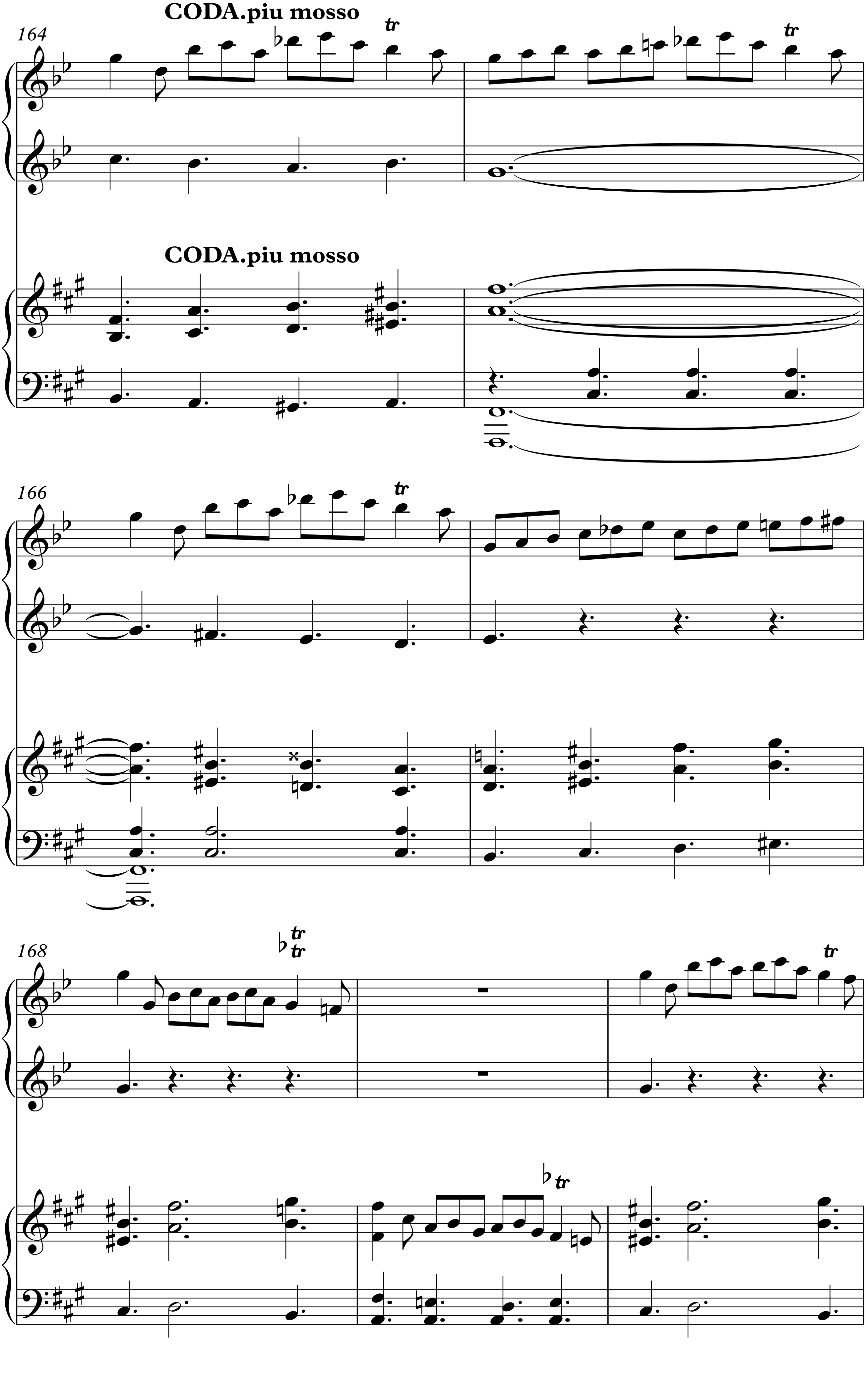
CODA.piu mosso
164
tr
tr
CODA.piu mosso
166
tr
168
tr
tr
tr
tr
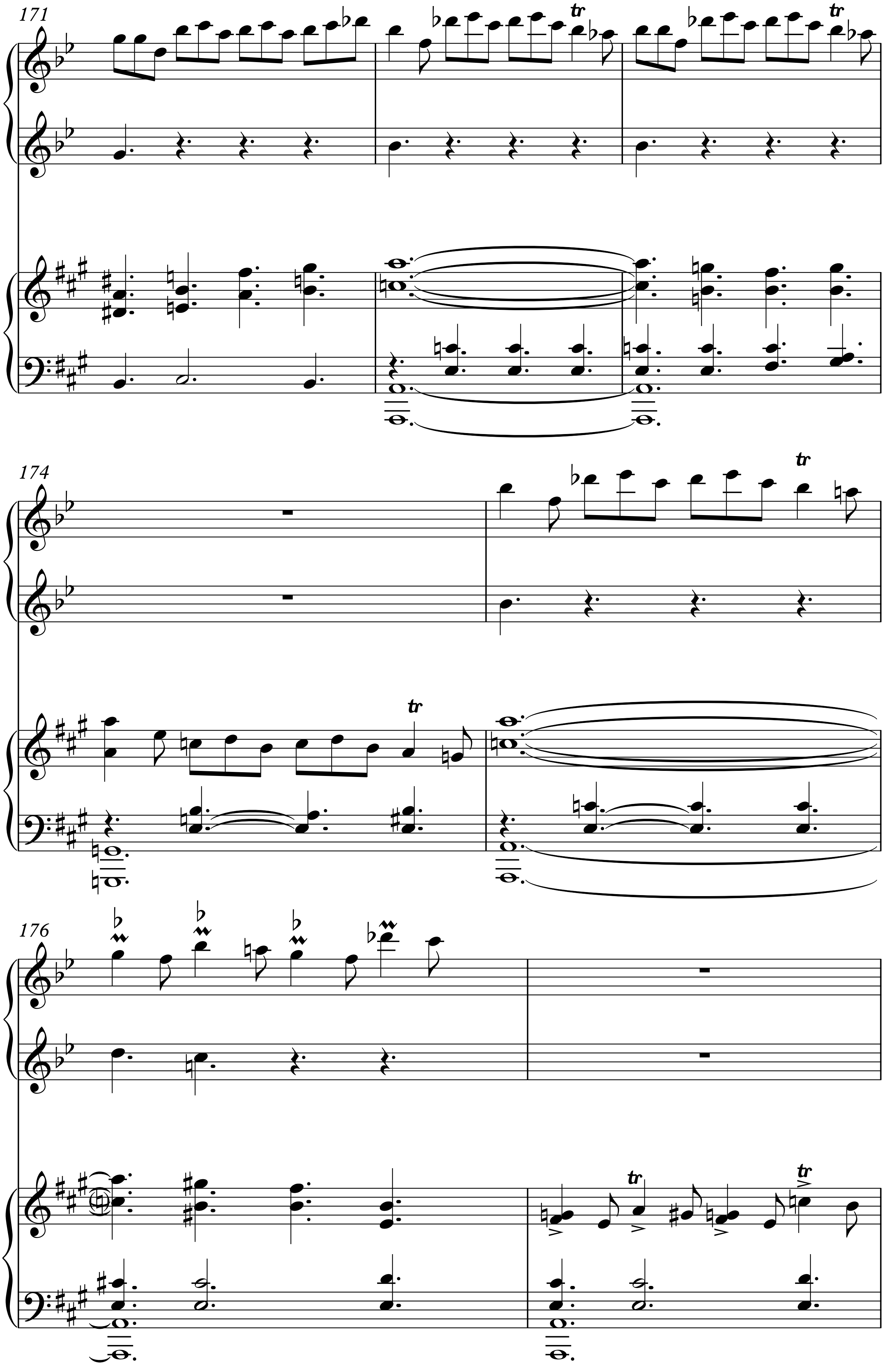
171
tr
174
tr
176
tr
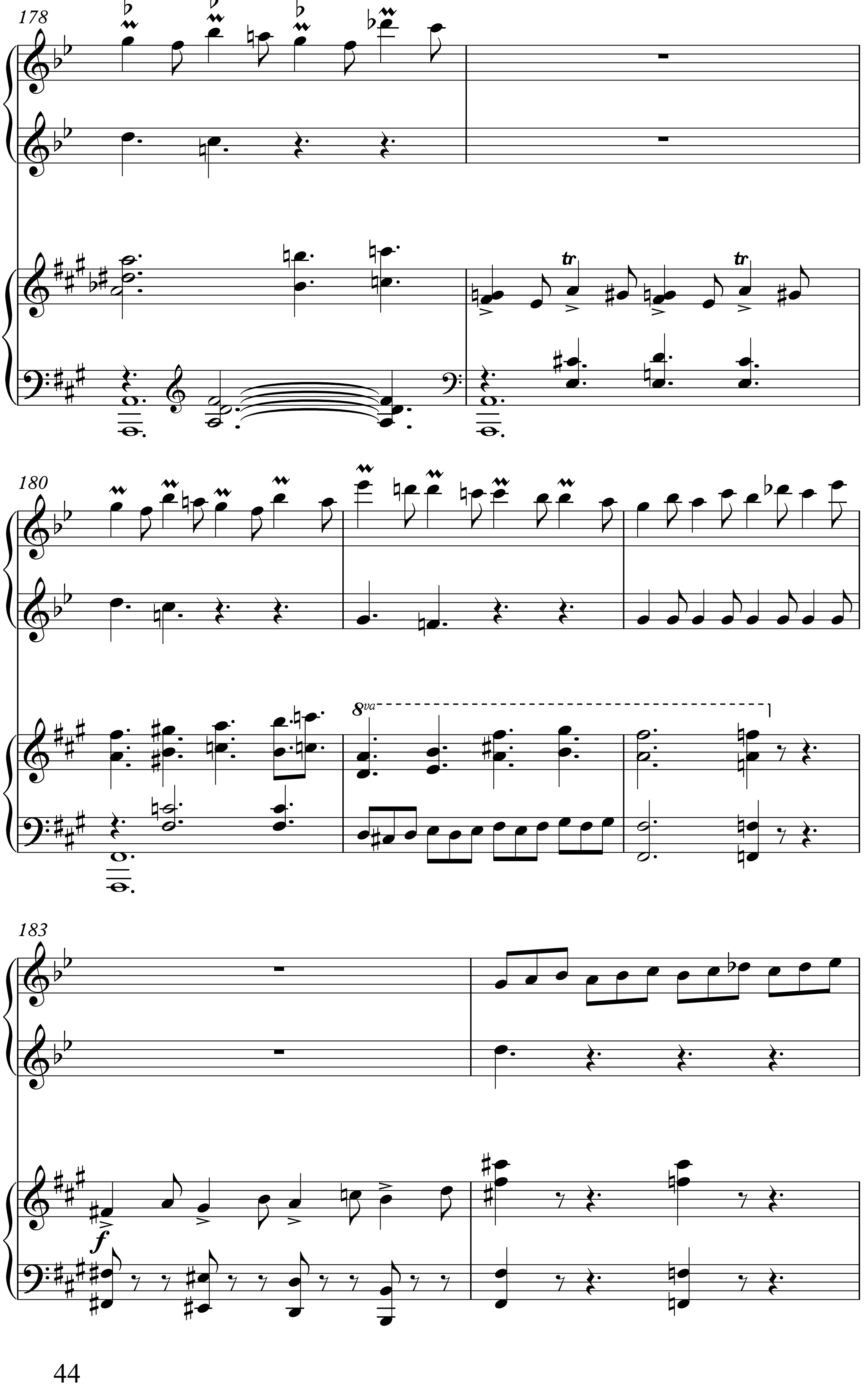
178
tr
tr
180
8va
183
f
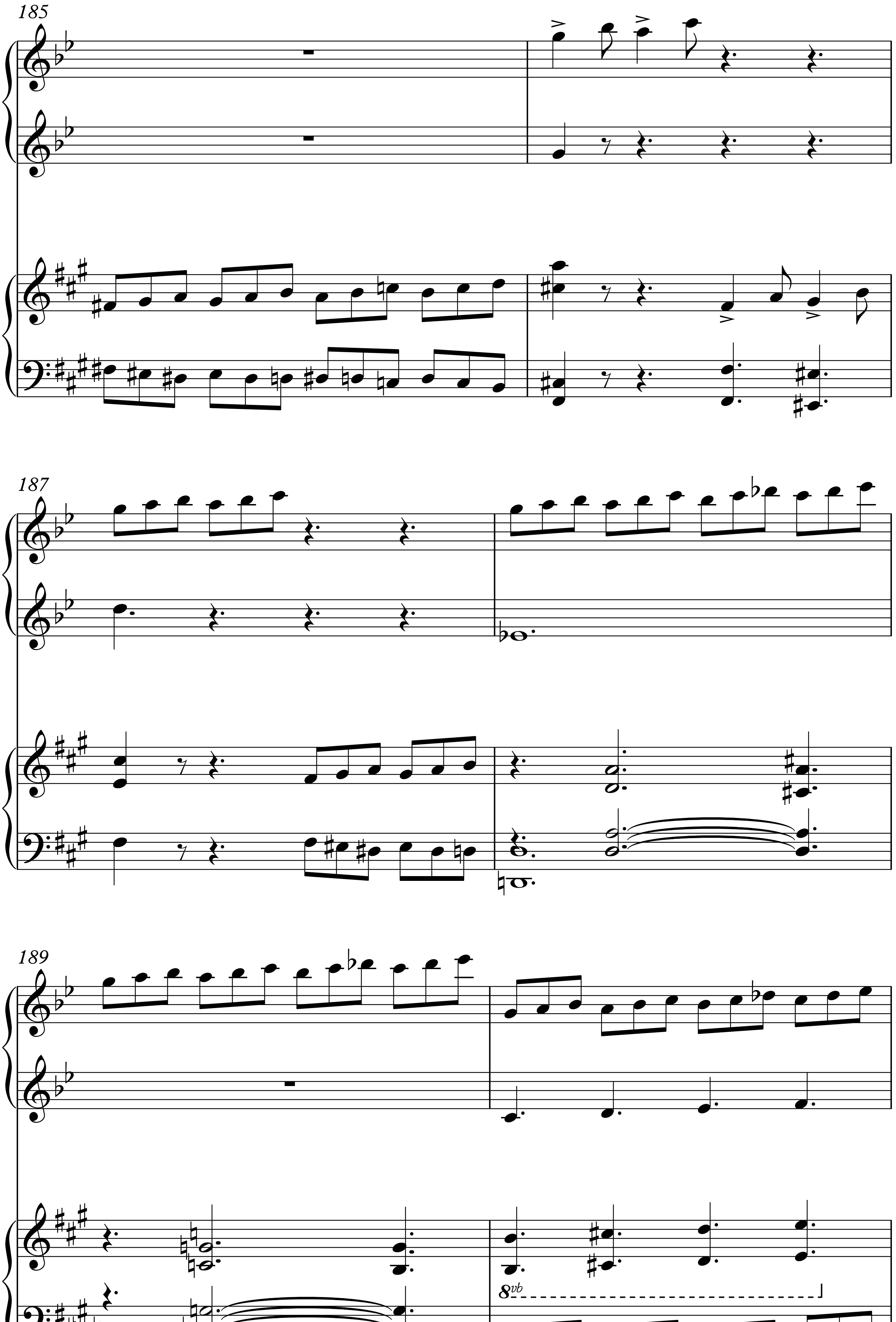
185
187
189
8vb
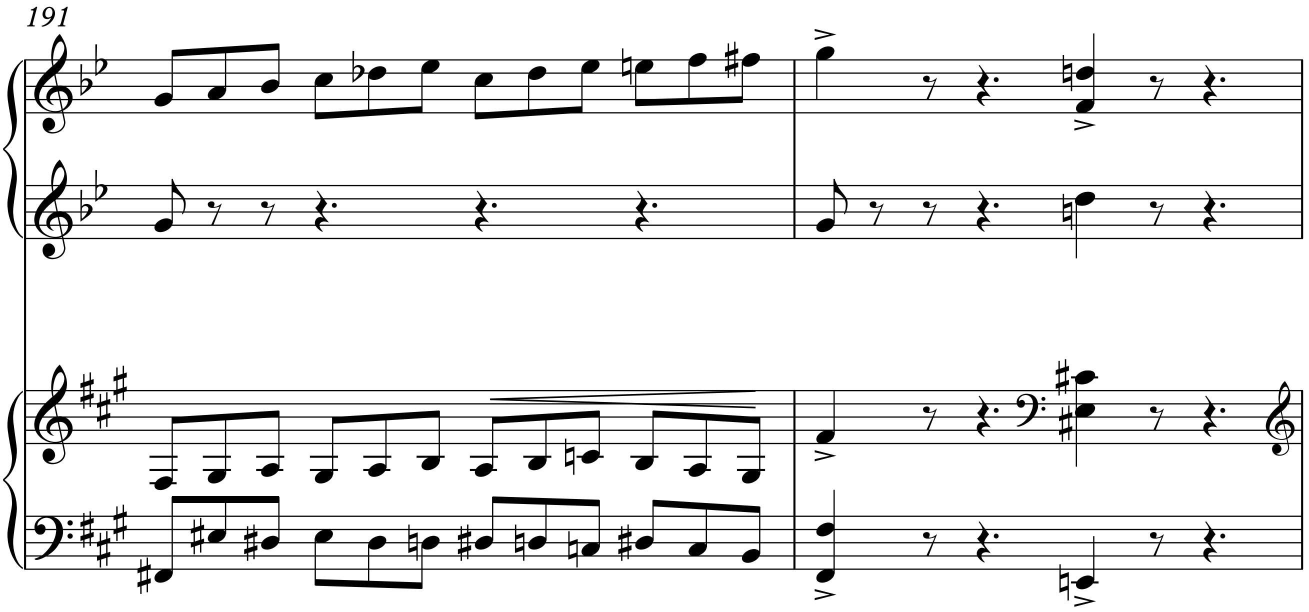
191

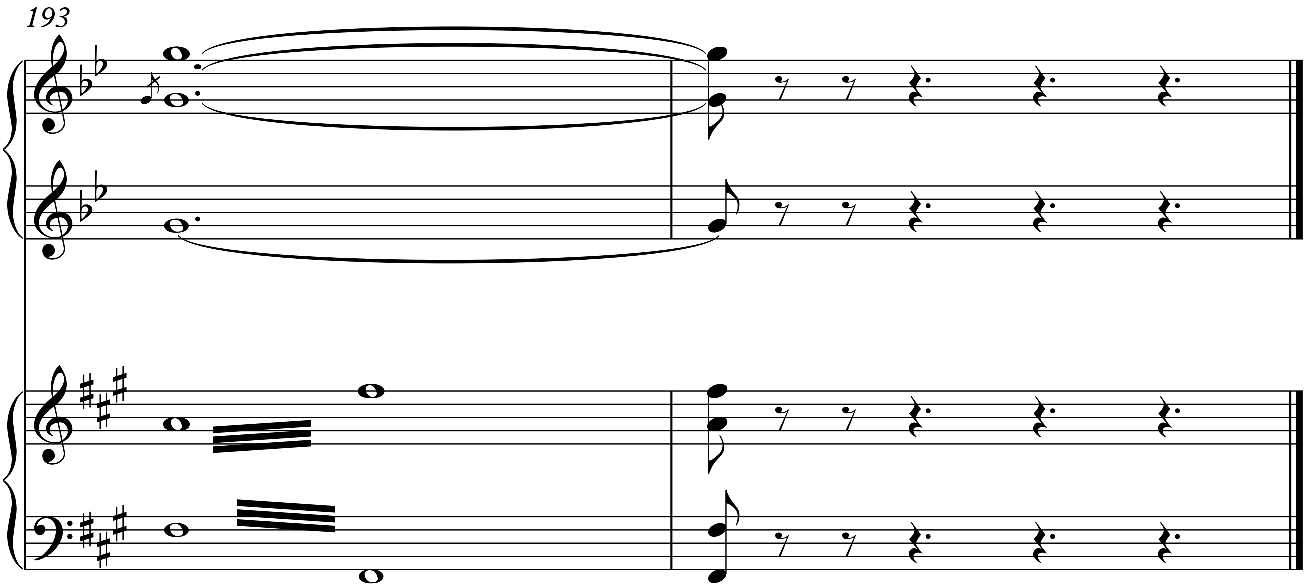
193

“Bayramoğlu Dizayn”
Nəşriyyat-poliqrafiya müəssisəsi

Naşir: Sənan Aslansoy

Texniki redaktor
Sevinc

Dizayn
Nicat Cəbrayıllı

Operator
Sevda Əliyeva

Bakı, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə
“Azərbaycan” nəşriyyatı I mərtəbə
Tel: (050) 678-63-68

Yığılmağa verilib: 14.02.2023
Təkrar çapa imzalanıb: 15.02.2023
Əla növ kağız.
Qiyməti: Müqavilə ilə